

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
PRÁVNICKÁ FAKULTA

NACISTICKÁ DIKTATÚRA A PRÁVNÝ PORIADOK V NEMECKU
(1939-1945)

Bakalárska práca

1a112fcc-228c-46cd-b392-70b5220bf545

Študijný program: právo (jednoodborové štúdium, bakalársky 1.st., denná forma)

Študijný odbor: právo

Školiace miesto: KDŠaP PrF – Katedra dejín štátu a práva

Vedúci bakalárskej práce: doc. JUDr. PhDr. Martin Skaloš, PhD.

Banská Bystrica, 2024

Filip Kolík

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že som ako autor tejto bakalárskej práce pri jej vypracovaní neporušil zásady akademickej etiky, nepoužil som práce a myšlienky iných ľudí bez uvedenia riadneho odkazu na pôvodný zdroj, nevytvoril som vymyslené výsledky ako keby boli skutočné, nemanipuloval som s výskumným materiálom, získanými údajmi a výsledkami prezentovanými v bakalárskej práci.

Banská Bystrica, 27. marec 2024

Pod'akovanie

Chcel by som sa pod'akovať svojmu školiteľovi doc. JUDr. PhDr. Martinovi Skalošovi, PhD. Za pomoc pri písaní práce, rovnako ako aj za cenné rady, informácie, pripomienky a za usmernenie pri písaní tejto bakalárskej práce.

ABSTRAKT

KOLÍK, Filip: Nacistická diktatúra a právny poriadok v Nemecku (1939-1945) [Bakalárska práca]. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Právnická fakulta; Katedra dejín štátu a práva. Vedúci: doc. JUDr. PhDr. Martin Skaloš, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár. Banská Bystrica: 2024. 48 s.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je analýza štátnej organizácie Nemecka a jeho právneho poriadku v prvej polovici 20. storočia, kedy dochádza k vzostupu nového fenoménu, ktorým bol nacizmus. V prvej časti sa práca venuje vymedzeniu pojmov fašizmus a nacizmus, pričom porovnáva fašistickú a nacistickú diktatúru od čias ich vzniku až po koniec druhej svetovej vojny. V ďalšej časti sa práca zameriava na preskúmanie a osvetlenie problematiky štátneho (politického) režimu a nacistického právneho poriadku v Nemecku počas druhej svetovej vojny i jeho vplyv na právny poriadok Slovenského vojnového štátu a Protektorátu Čechy a Morava. Čiastočným cieľom záverečnej práce je tiež interpretovať nacistickú ideológiu a predstaviť hodnoty, ktoré boli vyzdvihnuté nemeckou vojnovou propagandou v období druhej svetovej vojny. Taktiež sa autor pokúsi objasniť polemiky a nejasnosti, ktoré téma so sebou prináša.

Kľúčové slová: Nacizmus. Fašizmus. Nacistické Nemecko. Nacistické štátne zriadenie. Adolf Hitler.

ABSTRACT

KOLÍK, Filip: Nazi dictatorship and legal order in Germany (1939-1945) [Bachelor thesis]. Matej Bel University in Banská Bystrica. Faculty of Law; Department of State History and Law. Supervisor: doc. JUDr. PhDr. Martin Skaloš, PhD. Degree of professional qualification: Bachelor. Banská Bystrica: 2024. 48 p.

The main goal of the bachelor thesis is the analysis of the state organization of Germany and its legal order in the first half of the 20th century, when a new phenomenon, Nazism, was on the rise. In the first part, the work is dedicated to the definition of the terms fascism and Nazism, while comparing the fascist and Nazi dictatorships from the time of their creation until the end of the Second World War. In the next part, the thesis focuses on the examination and illumination of the issue of the state (political) regime and the Nazi legal order in Germany during the Second World War and its influence on the legal order of the Slovak Martial State and the Protectorate of Bohemia and Moravia. A partial goal of the final thesis is also to interpret the Nazi ideology and present the values that were highlighted by German war propaganda during the Second World War. The author will also try to clarify the controversies and ambiguities that the topic brings with it.

Keywords: Nazism. Fascism. Nazi Germany. Nazi state establishment Adolf Hitler.

OBSAH

OBSAH	6
ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK	7
ÚVOD	8
1. FAŠIZMUS A NACIZMUS	9
1.1. Fašizmus.....	9
1.2. Nacizmus.....	10
1.3. Porovnanie fašizmu a nacizmu.....	11
2. ŠTÁTNA ORGANIZÁCIA NACISTICKÉHO NEMECKA	14
2.1. Situácia po 1. svetovej vojne.....	14
2.2. Vzostup nacizmu a cesta NSDAP k moci	17
2.3. Udržanie moci pomocou represívnych zložiek	23
2.4. Adolf Hitler	25
2.5. Štátna organizácia v Nemecku	29
2.6. Vplyv nacizmu na Slovensko a Protektorát Čechy a Morava.....	34
3. PRÁVNÝ PORIADOK NACISTICKÉHO NEMECKA	39
3.1. Trestné právo	39
3.2. Občianske právo	41
3.3. Pracovné právo	42
3.4. Norimberské zákony	43
ZÁVER	45
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	46

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK

NSDAP – Národno-socialistická robotnícka strana

DAP - Nemecká robotnícka strana

SA – Oddielové útočné jednotky

SD – Nacistická tajná služba

SS - Ochranné oddiely

DAF - Nemecká pracovná strana

ÚVOD

Témou tejto bakalárskej práce je priblíženie fungovania krajiny, počas nacistickej diktatúry a vývoj právneho systému v Nemecku v rokoch 1939 -1945. Cieľom bolo zachytenie toho, akým markantným spôsobom nacizmus ovplyvnil vývoj v krajiny a zároveň ovplyvnil právny systém. Práca vychádza väčšinou zo slovenských a českých knižných publikácií, použitá je napríklad publikácia od Jakuba Drábika, Karla Kreibicha, Viktora Knappa a Jaromíra Tauchena, zo zahraničnej literatúry je to kniha od E. Collotti, L.W. Shirer atď. Ďalej boli použité dostupné zdroje na internete, ktoré sa venujú tejto tematike a právne zákony. Nakoľko sa jedná o obširnu tému, boli deduktívne vybraté a použité zdroje, ktoré sa venujú tejto tematike.

Prvá kapitola je venovaná základnej definícii, že sa fašizmus v Európe rozmohol, bola jej nejednotnosť, nestabilita a to že Európa sa dostala do ekonomickej a politickej krízy. Nacizmus alebo inak nazývaný nacionálny socializmus bol však najhoršou formou fašizmu a doteraz patrí medzi najextrémnejšie hnutia. Medzi talianskym fašizmom a nemeckým nacizmom je len málo rozdielov, jeho základným rozdielom bolo to, že nemecký nacizmus prerástol do toho najextrémnejšieho teroru a rasizmu

V druhej kapitole sa venujeme vzostupu nacizmu v Nemecku a ceste NSDAP k moci, z veľkej časti jej v tom pomáhali tiež spomenuté represívne zložky v krajine či už to boli v počiatkoch SA, neskôr SS, GESTAPO atď. V tejto kapitole je spomenutý aj Adolf Hitler a jeho cesta k moci, to akým neskutočným spôsobom dokázal ovplyvniť dianie v krajine a stal sa neobmedzeným vládcom celého Nemecka, ktorého až fanaticky nasledovali celé masy obyvateľstva. Ďalej sa venujeme štátnej organizácii, ktorá bola v tom období v Nemecku a ktorá v konečnom dôsledku nemala nič spoločné s demokraciou, bola orientovaná výsostne na jednotlivca, teda vodcu a jeho potreby. Spomíname fungovanie úradov, ktoré fungovali v ríši. V závere druhej kapitoly analyzujeme vplyv nacizmu na Československo, ktoré bolo rozdelené na Protektorát Čechy a Morava a na Slovensko.

V záverečnej tretej kapitole približujeme právny poriadok nacistického Nemecka, so zameraním na Trestné právo, Občianske právo, Pracovné právo a v poslednom bode sme nezabudli spomenúť Norimberské zákony. Snahou bolo ukázať kritickým ale zároveň objektívnym pohľadom na Nemecko v období nacizmu a fungovanie právneho systému.

1. FAŠIZMUS A NACIZMUS

Definícia fašizmu a nacizmu je neustále predmetom rôznych diskusií, ktoré samozrejme prirodzene vyúsťujú do rôznych nezhôd a polemizovania. Táto téma a zároveň aj konkrétna definícia obidvoch pojmov je neustále diskutovaná, nakoľko stále vychádzajú na povrch vždy nové fakty a pohľady historikov a odborníkov na danú tému.

V obidvoch prípadoch sa jedná o politické hnutie, alebo inak povedané totalitnú ideológiu, ktorá sa vyznačuje antidemokratickým a proti liberálnym zameraním. Príčinou vzniku fašizmu v Európe bola nestabilita a nejednotnosť, pretrvávajúca politická a ekonomická kríza. Tiež možno konštatovať, že aj revolúcia Boľševikov v Rusku prispela k začiatku fašizmu, lebo nastali obavy, že podobné revolúcie sa rozšíria aj v Európe. Fašizmus násilne zasahoval proti všetkým politickým organizáciám pracujúcej triedy v období revolúcie v rôznych krajinách Európy ako bolo Nemecko, Taliansko alebo Maďarsko. Násilie a diktatúra boli jedným zo spôsobov, ktorým mali snahu zničiť odporcov a dosiahnuť reakčnú politiku ktorá mala za cieľ vykorisťovať a zvyšovať zisk. Odvolávali sa na vedu, náboženstvo a tým to považovali za „prirodzený“ postup, ktorý je samozrejme prospešný a priam žiaduci. Nadradené boli záujmy celku čiže národu, štátu pred záujmami jednotlivca.

V prípade nacizmu by sa dalo povedať, že ide o nemeckú formu fašizmu. Nacizmus mal extrémnu snahu o expanziu nemeckej moci, nastolenie silného štátu a ovládnutie celého európskeho kontinentu a o odstránenie demokratickej slobody, a následné využitie absolútnej moci na ovládnutie národov.

1.1. Fašizmus

Slovo fašizmus má špecifický historický význam, ktorý je používaný dodnes na pomenovanie nedemokratického zriadenia, hnutia alebo politickej strany. Pojem „fašizmus“ pochádza z latinského slova fascēs, ktoré by sme mohli preložiť ako zväzok. Pôvodne sa ním označovali prúty zviazané červenou páskou s vyčnievajúcou sekerou. Bol to znak moci a authority, ktorý nosili osobní strážcovia pred konzulmi Rímskej ríše. Slovný termín fašizmu patrí k najčastejším termínom v období druhej svetovej vojny. Definovaný je ako akýkoľvek politický systém alebo štátna politika, ktorá bola autoritatívna, manipulatívna, ktorej snahou bolo ovplyvňovať slobodu slova a slobodu jednotlivca. Doteraz sú slovom fašizmus označované všetky režimy, ktoré potláčajú demokraciu. Fašizmus ovplyvnil obrovské množstvá ľudí a možno ho označiť ako jednu

z najväčších katastrof ľudstva. Bol to systém, ktorý utláčal ľudstvo alebo dokonca likvidoval slabých a telesne postihnutých ľudí. Fašizmus možno interpretovať: *“ako druh revolučného nacionalizmu vyznačujúci sa obsesívnymi predstavami o rozklade spoločnosti, dekadencii a o národnom potupení. Snaží sa pritom (spravidla násilím) o dosiahnutie utopického národného znovuzrodenia prostredníctvom očisty národa od nepriateľov a vytvorenia nového politického a spoločenského poriadku a nového človeka”*¹. Fašizmus možno považovať za formu extrémnej pravicovej ideológie, ktorá oslavuje národ alebo rasu ako organickú komunitu, ktorá presahuje všetky ostatné lojality. Zdôrazňuje mýtus o národnom alebo rasovom znovu zrodení po období celkového úpadku a zničenia štátu, spoločnosti aj jednotlivcov. Na znovuzrodenie vyzýva fašizmus „duchovnú revolúciu“ proti všetkým známkam morálneho úpadku, ktorými sú individualizmus a lebo materializmus a zároveň sa snaží očistiť cudzie sily a skupiny ktoré ohrozujú organickosť komunity. Fašizmus vo svojom ponímaní oslavuje mužnosť, mladosť a jednotu. Fašizmus odmieta liberálne vyhlásenia práv, politicky a vlády ale napriek tomu presadzuje ľudovú účasť v politike, ktorú využíva aj pri svojej ceste dostať sa k moci. Fašizmus častokrát vykresľuje minulosť ako inšpiráciu pre národné znovuzrodenie.² Nedá sa povedať, že by fašizmus vznikol len tak zo dňa na deň. Jeho vývoj možno postupne pozorovať už na konci 19. storočia. Ako poukázal Zeev Sternhell (historik Izraelského pôvodu) už vo Francúzsku možno badať existenciu štruktúrovanej fašistickej ideológie dávno pred tým, ako sa v Taliansku začal spomínať termín fašizmus.

1.2. Nacizmus

Nacionálny socializmus, alebo inak nazvaný nacizmus bol bezpochyby tou najbrutálnejšou formou fašizmu a jedným z najextrémnejších hnutí vôbec. Jeho vznik sa datuje do dvadsiateho storočia v rokoch 1933 -1945 jeho korene siahajú do Nemecka. V skratke by sa dalo povedať, že hlavným cieľom bolo to, aby vytvorili nemecký štát s “čistou rasou”. Nacizmus v sebe spojil všetky základné znaky, ktoré mal fašizmus. Vychádza z fašizmu ako z celo kontinentálneho prúdu. V knihe A. Hruboňa (Fašizmus náš Slovenský) je fašizmus prirovnávaný k rodine a nacizmus k jej najagresívnejšiemu

¹ DRÁBIK, J.: *Fašizmus*. Bratislava: PREMEDI, 2019. s. 27

² GRIFFIN, R.: *Fascism*. Oxford: Brookes University, 2012.

https://is.muni.cz/do/teiresias/elearning/io_studenti_s_sn/116546875/podklady/studenti_se_zp_-_nevhodne_dokumenty/3-Clanek.pdf

členovi rodiny. Taktiež ho netreba brať ako niečo nové, ale len ako mutáciu fašizmu, ktorá sa postupne rozširovala do svojej britskej, francúzskej, rumunskej, maďarskej a aj slovenskej verzie. Najmä v týchto krajinách bol jedným zo základných pilierov nacistickej ideológie antisemitizmus, ktorý bol zdedený vo všetkých týchto krajinách. Najmä voči Židom bolo presadzovanie rasizmu veľmi radikálne. Zároveň bol jeho významným znakom odpor voči demokracii, bola uplatňovaná agresívna zahraničná politika s výrazným vodcovským princípom. Dá sa povedať, že z jediného Hitlerovho vyhlásenie je možné vyvodíť si závery: *“O dorozumení so židmi nemôže byť ani reči, tu platí jediné „bud’ – alebo“ . Vtedy som sa rozhodol, že sa dám na politiku.“*³ Toto jediné vyhlásenie vie veľa povedať o postoji Hitlera a jeho nacizmu k vojne, o nacistickej politike.

Dá sa povedať, že nacizmus mal extrémnu snahu, aby vytvoril silný štát a predpokladal expanziu svojich základných hodnôt, moci a jeho pokus o vládu zahŕňal celý európsky kontinent. Všetko toto spôsobilo vyvolanie druhej svetovej vojny, čím bola narušená celosvetová rovnováha. Na druhej strane však treba podotknúť, že dejiny nacizmu viedli k ustanoveniu totalitných režimov fašistického typu, kde nacizmus možno považovať za jeden z najvýraznejších. vzostup nacizmu.

1.3. Porovnanie fašizmu a nacizmu

Diskusia o tom aký je rozdiel medzi fašizmom a nacizmom sa odohrala už koncom 70. a začiatkom 80. rokov (Gilbert Allardyca vs. Stanley Payn). Gilbert Allardyce tvrdil, že historici by mali používať termín fašizmu, len v prípade, že opisujú Müssoliniho režim a jeho model fašizmu, ktorý nastolil v Taliansku. Po tomto vyjadrení samozrejme nastala búrlivá diskusia. Záverom tejto diskusie bolo, že je potrebné pracovať „s ideálnym typom“ či už sa jedná o fašizmus, komunizmus liberalizmus alebo socializmus. Aj slovenskí historici, napríklad Herta Tkadlečková už v roku 1994 upozorňovala na to, že ako nacizmus tak aj fašizmus sú typologicky veľmi podobné režimu. Tvrdila, že politické režimy alebo politické prúdy nemusia byť úplne identické, aby bolo možné ich považovať typovo rovnakými. Taktiež Eduard Nižňanský, ktorý je pokladaný na Slovensku za najpovolanejšieho experta na holokaust sa prikláňal k tomuto názoru. Vývoj fašizmu bol ovplyvnený mnohými filozofiami (sociálnym darwinizmom, Wagnerovou estetikou, Göbinueuovým rasizmom, Dostojevského alebo Nietzscheho

³ BESSEL, R.: *Nacizmus a vojna*. Bratislava: SLOVART, 2006. s. 4

filozofiou atď.) Tiež ho ovplyvnil napríklad George Sorel (francúzsky filozof) a jeho legalizácia politického násilia a vytvorenie fašistického korporatizmu. Fašizmus ovplyvnil aj Charles Maurras (francúzsky nacionalista, novinár...) konceptom organického národa, z neho vychádza samotný fašistický ultranacionalizmus a ďalším, ktorý ovplyvnil fašizmus bol Filippo Marinetti (taliansky básnik, prozaik), ktorý bol vedúcou osobnosťou futurizmu a dokázal tento smer priviesť k fašizmu. Jeho strana alebo lepšie povedané zoskupenie Fasci, ktoré založil v roku 1919, začalo spolupracovať s Benitom Mussolinim, ktorý prevzatím moci, zmenil Taliansko na fašistický štát. Mussolini zaviedol termín fašizmus, rozdrvil opozíciu v Taliansku násilím a vytvoril obraz seba ako obraz mocného a nenahraditeľného vodcu.⁴ Fašizmus a od predchádzajúcich režimov odlišuje svojou ideológiou. *“Tento nový aktívny štýl sa v modernej dobe prejavuje rôzne, ale v jeho špecificky fašistickej podobe ho môžeme definovať ako štýl, ktorý za najväčšie dobro pre človeka považuje život nekonečného sebaobetovania, prežitý v totálnom a militantnom oddanosti štátu, ktorého absorbuje, odsúva stranou každý iný predmet ľudských citov a vyžaduje bezpodmienečnú oddanosť fašistickému vodcovi, ktorého ľubovoľné rozhodnutie je konečným a určujúcim ukazovateľom dobrého a zlého v každej sfére národného života.”*⁵

Fašistické hnutia mali rozdiely, ktoré samozrejme vyplývali z histórie a z prostredia a podmienok, v ktorom hnutie vzniklo. Medzi talianskym fašizmom a nemeckým nacionalizmom je len málo rozdielov. Líšia sa v radikálnosti a rasizme, ale v konečnom dôsledku sa dá povedať, že ide o rovnaký druh hnutia. Mali síce rozdielne uniformy, ale obidva chceli docieľiť očistu národa. Vo všeobecnosti sa označuje, že v Taliansku išlo o kultúrnu očistu a v Nemecku najmä o rasovú. Nacizmus a Fašizmus sú postavené na rovnakom základe a to najmä na znovuzrodení a očistení národa. Nacizmus bol v Nemecku vnímaný ako revolučný, nacionalistický, boli posadnutí predstavami o úpadku a dekadencii spoločnosti, ktorú chceli zachrániť práve tým, že nastolia lepší spoločenský, politický poriadok, pozdvihnú kultúru a očistia národ od všetkých nepriateľov. Všetci čo nepatrili do čistej organickej komunity národa boli nepriatelia, voči ktorým neváhali použiť násilie a agresiu. Chceli vytvoriť nový druh spoločnosti a nového človeka. Alfred Rosenberg ako jeden z najvplyvnejších členov

⁴ DRABIK, J.: *Ľudia si to nemýlia, nacizmus je fašizmus*. Bratislava: Denník N, 2016.
<https://dennikn.sk/482285/ludia-nemylia-nacizmus-fasizmus/>

⁵ HEYWOOD, A.: *Politické ideológie*. Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1994. s. 163.

NSDAP (Národno-socialistickej nemeckej robotníckej strany/Nationalsozialistische Völkswohlfahrt) tvrdil, že základnou úlohou bolo vytvoriť nový typ ľudskej bytosti a nový pohľad na svet.⁶ Hitler vo svojej knihe doslova spomína, že: *“Nikdy nezabúdajme, že všetko skutočne veľké na tomto svete nebolo vybojované koalíciami, ale že to bolo vždy úspechom jednotlivého víťaza. A tiež národný štát nebude nikdy vytvorený prostredníctvom kompromisného chcenia, ale iba ocelovou vôľou jednotného hnutia, ktoré sa presadilo proti všetkým.”*⁷

V politike Hitlerovho režimu bolo základnou úlohou pomáhať vo vnútri Nemecka monopolnému veľkokapitálu, aby dosiahol svojho vrcholu a ovládal celý hospodársky život v Nemecku. Ako si potom môžeme vysvetliť že dochádzalo v Nemecku k tomu najhoršiemu teroru a ako mohli v Nemecku vyrastať také ľudské príšery a organizátori miliónových vražd. Už len krvavé vysporiadanie sa s nepohodlnými ľuďmi vo svojej vlastnej strane umožnilo to, aby sme si predstavili, ako tento režim zachádza s protivníkmi krajiny a ako to bude vyzerat' vo vojne. Najbrutálnejšie sa nemecký nacizmus zachoval voči komunistom, proti židom a v období vojny aj proti sovietskej. Hrôzy, ktoré sa odohrávali v koncentračných táboroch (Konzentrationslager) sa stali najväčšími zverstvami v dejinách ľudstva. Fašistický teror začal tzv. ťažením proti menejcenným rasám najmä proti židom. Ďalšou úlohou nacistického režimu bolo ovládnutie Európy a „okolia“ a pracovali na vybudovaní ohromnej vojenskej moci.⁸

⁶ DRÁBIK, J.: *Fašizmus*. Bratislava: PREMEDIA, 2019. s. 64-65

⁷ HITLER, A.: *Mein Kampf*. Praha: NAŠE VOJSKO, 2016. s. 391

⁸ KREIBICH, K.: *Jak došlo v Německu k fašismu*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1957. s. 128-132

2. ŠTÁTNA ORGANIZÁCIA NACISTICKÉHO NEMECKA

Jednou z charakteristických znakov štátnej organizácie v Nemecku bola jednota štátnych organizácií aj politických strán. Štát podľa nacistického práva chápeme ako prejav národa, ktorý má chrániť národ a vykonáva národné potreby. Štát je podľa Hitlera prostriedkom k účelu a jeho samotný účel spočíva v zachovaní a podporovaní fyzicky, duševne aj samozrejme aj rovnorodo živých bytostí. Samotnú organizáciu štátu ovplyvnil najmä zákon o začlenení územia do nemeckej Ríše, ktorý bol vydaný v marci 1933 a upravoval autonómiu jednotlivých krajinských území. A druhým bol zákon z 30. januára 1934 o novom budovaní ríše, zrušení krajinských snemov. Tieto zákony patrili k mála zákonom, ktoré platili v období Tretej ríše, na ich odsúhlasenie stačil len verejný prejav súhlasu ríšskeho snemu.⁹

2.1. Situácia po 1. svetovej vojne

Situáciu po 1. svetovej vojne nám môže priblížiť situácia Adolfa Hitlera, ktorý keď ležal vo vojenskej nemocnici, dočasne oslepol nakoľko ho zasiahol horčičný plyn po útoku vo flámsku, keď tam ležal ako bezmocný invalid a všetky ilúzie jeho a celého Nemecka sa vtedy rozplynuli. Ak možno hovoriť o chvíli, keď vznikol nacizmus tak to možno hovoriť práve o tejto chvíli v situácii keď Hitler ležal v vo vojenskej nemocnici v Pasewalk v novembri 1918. Pre Nemcov bol koniec 1. svetovej vojny úplný šok, nakoľko zažili veľkú potupu a pád a celková situácia bola tragická. V roku 1914 keď vypukla 1. svetová vojna sa Nemecko zdalo byť jednotným štátom, ktorého ľud drží pohromade. Veľká časť Nemcov verila v to že ich veľká vojna sa snažila zjednotiť národy ale opak bol pravdou, skončila sa abdikáciou samotného cisára, rozpadom imperiálneho systému a diskreditáciou. V Nemecku vládla všeobecná nespokojnosť, spôsobovalo to štrajky nemeckých vojakov aj robotníckej triedy a tiež vzbura námorníkov v Kieli a Wilhelmshavene koncom októbra a začiatkom novembra. Tí protestovali proti beznádejnej samovražednej misii a bez nádeje že vojnu vyhrajú. Politici Sociálnodemokratickej strany Nemecka si mysleli že po prevzatí moci bude na nich obyvateľstvo pozeráť ako na „záchrancov“ ale vôbec sa netešili podpore ľudu, skôr boli

⁹ BEŇA, J.: *Súčasné dejiny práva krajín Európy, 1. diel.* Banská Bystrica: Prf UMB Banská Bystrica, 1998. s. 132

vystavený obyvateľstvu, ktoré trpelo tým, že očakávalo mierový život . Po prímerí a revolúcii sa Nemecko dostalo do politického chaosu.¹⁰

Prvá svetová vojna bol konflikt, ktorý ovplyvnil život každého človeka a zmenil celkový ráz Európy a jej ďalší vývoj a ráz. Po prvej svetovej vojne bola v Nemecku vyhlásená Weimarská republika. Weimarskú republiku tvorilo 17 rôznych krajín, bol vyhlásená ako federálny štát. Každá jedna krajina mala zostavenú svoju vlastnú vládu, ktorá mala samozrejme na starosti chod v krajine a zodpovednosť za školstvo, parlament ale aj políciu. Najdôležitejším spomedzi parlamentov bol ale pruský, ktorý sídlil v Berlíne. Republika chcela vytvoriť rovnováhu moci, ale to sa jej podarilo uskutočniť len z časti. V krajine bola politická kríza, tá sa prejavovala veľkým a čoraz viac narastajúcim napätím medzi tými čo chceli reformovať krajinu a tými čo sa snažili o zachovanie systému a zo všetkých síl bránili rozvoju v krajine či už sa to týkalo školstva, právneho systému alebo ozbrojených síl. Starí úradníci neprijali reformácie a až nevraživo odmietli aj všetky nové demokratické postupy. Sudcovia odsudzovali slobodu tlače, slova aj názorov, slobodu zhromažďovania, napriek tomu, že boli zakotvené v novej ústave. Mimochodom spolu s rakúskou ústavou bola Weimarská ústava jedným z najprogresívnejších príkladov demokracie v Európe po prvej svetovej vojne. Bola podpísaná mierová zmluva tzv. Versailleská mierová zmluva a to 28. júna 1919 s víťaznými mocnosťami a to s Veľkou Britániou, Talianskom, Spojenými štátmi a Francúzskom. Pre Nemecko boli podmienky tejto zmluvy veľmi tvrdé. Podpisom tejto zmluvy Nemecko prevzalo zodpovednosť za rozpútanie 1. svetovej vojny a takisto bolo povinné uhradiť vojnové škody vo výške 132 miliárd mariek. Taktiež Nemecko stratilo svoje kolónie, ktoré sa dostali pod správu Spoločnosti národov. Lotrinsko a Alsasko boli pridelené Francúzsku, Horné Sliezsko s časťou Západného Pruska a Poznanska boli Nemecku tiež odobraté. Nemecko „prišlo“ aj o rieky Rýn, Labe, Odra a Dunaj. Nemecko bolo nútené odovzdať aj svoje lode, taktiež cestné a železničné prostriedky. Následne muselo obmedziť armádu. Následkom tvrdých opatrení sa Nemecko dostalo do ekonomickej krízy. Vláda bola kritizovaná, nezvládala celkovú situáciu v krajine. Dôsledkom nespokojnosti Nemecka s mierovou zmluvou mal za následok, že v krajine začalo vznikať množstvo nacionalistických skupín a prinášalo to dôsledky aj na hospodárstvo aj na celkové fungovanie krajiny. Weimarská republika a Versailleská

¹⁰ BESSEL, R.: *Nacizmus a vojna*. Bratislava: SLOVART, 2016. s. 5

zmluva mali byť zárukou mieru, ale nestalo sa tak. Medzi rokmi 1919 a 1923 prebehlo v krajine niekoľko revolúcií, demonštrácií, štrajkov.

Stav v krajine sa prejavil nespokojnosťou nemeckého obyvateľstva aj bývalých vojakov. Práve tí vytvorili zbory veteránov z prvej svetovej vojny tzv. Freikorps, ktoré sa podieľali aj na potláčaní nepokojov v krajine. Nakoľko však boli nespokojní s vládou vzbúrili sa aj oni a v marci 1920, vyzvali vládu a prezidenta k okamžitej demisii. Tento prevrat bol nakoniec neúspešný a povstalcovia sa nedostali k moci. Tento neúspech, ale povzbudil Adolfa Hitlera, ktorý práve využil neúspech Weimarskej republiky a jej neúspešného demokratického systému spôsobil nástup k moci strane, ktorú on reprezentoval.¹¹ Hospodárska kríza a ekonomická kríza spôsobila definitívnu likvidáciu veľkých reforiem v krajine, masová nezamestnanosť psychicky aj materiálne ničila rodiny a tým ovplyvňovala kultúrny, ekonomický život a aj mentalitu obyvateľstva. Nepokoje v krajine mali za následok, že bola postupne odstraňovaná demokracia a nakoniec spôsobili aj celkový zánik Weimarskej republiky a nástup vzniku totalitného režimu. Táto situácia ovplyvňovala celé masy nespokojných ľudí.

V povojnovom Nemecku vzniklo množstvo fašistických skupín, ktoré však v dnešnej dobe nie sú až také známe. Bola to napríklad Ľudová pracovná pospolitosť (Wölkische Werkgemeinschaft), ktorej cieľom bolo celkové národné obrodenie, očistenie kultúry od príliš moderného a dekadentného umenia a najmä štátu, ktorý by zahŕňal všetkých Nemcov. Túto stranu chcel Anton Drexler (nemecký politik, predseda robotníckej strany) zlúčiť s NSDAP, bohužiaľ mu to na výslovný zákaz Adolfa Hitlera nevyšlo a nikdy k tomuto zlúčeniu nedošlo. Zakladateľ tejto strany Otto Dickel sa dokonca stal nepriateľom nemeckého národného socializmu. Anton Drexler spolu s Karlom Harrerom založili stranu, ktorá sa vtedy ako jediná dokázala presadiť spomedzi všetkých spolkov, hnutí a strán ktoré boli vytvorené v Nemecku. Založili ju 5. januára 1919 a nazvali ju Nemecká robotnícka strana (Deutsche Arbeiterpartei, tzv. DAP). Možno že aj táto strana by upadla do zabudnutia, keby ju na starosť nedostal rakúsky desiatnik, Adolf Hitler, ktorý sa na jej čelo dostal ako 30 ročný.

Dňa 24. februára 1920 zorganizovala DAP zhromaždenie na ktorom sa podľa dostupných informácií zišlo až 2000 ľudí, takáto vysoká účasť bola na zhromaždení najmä vďaka Adolfovi Hitlerovi z ktorý sa v Mníchove dostával do povedomia ľudí, dokonca ho možno definovať, že ho považovali za miestnu celebritu. Na tomto

¹¹ COLLOTTI, E.: *Hitler a nacizmus*. Praha: Columbus, 1996. s.13

zhromaždení bol prijatý prvý programový dokument, ktorý je známy ako 25-bodový program NSDAP. Tvorcami tohto programového vyhlásenia bol samozrejme Adolf Hitler, Anton Drexler a v nemalej miere do neho prispel aj hlavný teoretik DAP Dietrich Eckart. Ak by som spomenul niektoré body tohto 25- bodového programu, tak napríklad 4. bod hovorí, že: *“Občanom štátu môže byť len súkmeňovec(Völksgenosse). Len tí, ktorí majú nemeckú krv, bez ohľadu na svoje náboženské vyznanie, môžu byť súkmeňovci. Žiadny Žid preto nemôže byť súkmeňovec“*¹². V bode 19 je stanovené: *“Žiadame, aby bolo rímske právo, slúžiace materialistickému svetovému názoru, nahradené nemeckým všeobecným právom“*¹³. V Ďalších bodoch napríklad v bode 21. sa hovorí aby štát vylepšoval svoje celkové verejné zdravie tým, že bude ochraňovať matku a dieťa a to napríklad tým, že zavedie detskú prácu a bude zlepšovať fyzickú kondíciu pomocou organizácií zameraných na šport ako taký a bude podporovať kluby, ktoré sa podieľajú na telesnej výchove mládeže.¹⁴ Tento bod celkom jasne poukazuje na až nezdravé presadzovanie záujmu o zdravie celej krajiny a ich biologickú čistotu.

2.2. Vzostup nacizmu a cesta NSDAP k moci

Kríza v povojnovom období najviac prospela, ak sa to tak dá povedať Národnej socialistickej strane, ktorá sa premenovala v apríli 1920 na už spomínanú NSDAP čiže Nationalsozialistische Deutsche Arbeiter-Partei. Predstava o fungovaní NSDAP bola jasná: *“Riadenie nemeckého národa leží pri NSDAP, obrana prináleží Wehrmachtu, práva prináleží úradom štátu.“*¹⁵

V začiatkoch predstavovala nejaké to útočisko pre vojnových veteránov, nezamestnaných občanov, až do doby keď sa hlavou strany stal Adolf Hitler, ktorý bol desiatnikom ozbrojených síl v Nemecku tzv. Reichswehr / 1919-1935, v roku 1935 z nich vznikol wehrmacht/, ktoré financovali NSDAP. Nástup nacizmu bol bezpochyby výsledkom všetkých násilníckych postupov NSDAP.¹⁶ Reichswehr využívala svojich informátorov na to, aby sledovali vzniknuté strany v Nemecku a podávali informácie, či nepredstavujú hrozbu pre ríšu a či sa riadia ideológiou nacizmu. Tým ako Reichswehr

¹² DRÁBIK, J.: *Fašizmus*. Bratislava: PREMEDIA, 2019. s.239-245

¹³ FEDER, G.: *Program NSDAP a jeho svetonázorová podstata*. Brno: Guidemedia, 2013. s 32

¹⁴ THE FREEDOM STRUGGLE.: *25- bodový program Národnosocialistickej nemeckej stran y(24. februára 1920)*. In: documentArchiv. <http://www.documentarchiv.de/wr/1920/nsdap-programm.htm>

¹⁵ FRANK, H.: *Nationalsozialistische Strafrechtspolitik*. München: Zentralverlag der NSDAP. 47 s 15.

¹⁶ COLLOTTI, E.: *Hitler a nacizmus*, Praha: Columbus, 1996. s. 17

riadil svoju armádu, porušoval Versaillskú zmluvu, hneď od začiatku svojej existencie, všetko sa to však dialo pod rúškom tajnosti. Armáda si nechala napriek zákazom aj nie malú časť výzbroje, ktorá mala byť po 1. svetovej vojne zlikvidovaná a mala spolupracu aj niektorými krajinami, napríklad ZSSR na výrobe nových zbraní.¹⁷

Založením NSDAP sa prvýkrát objavilo hnutie, ktorého cieľom bola snaha vytvoriť na mieste dnešného nezmyselného štátneho mechanizmu celkom nový organický národný štát, aspoň tak to videla Adolf Hitler . Toto mladé hnutie bolo už od začiatku, dá sa povedať už od prvého dňa svojej existencie zostavené tak aby chránilo myšlienku ale bohužiaľ bolo nutné, aby používali tie najnásilnejšie prostriedky. A preto pre dosiahnutie cieľov bolo vyslovene nutné obetovať všetko. Ak si chcelo hnutie získať srdce svojho národa , muselo obraňovať svoje rady proti teroristickým útokom svojich nepriateľov. Poriadkové oddiely odlišovalo najmä to, že ani v najmenšom neboli a ani nechceli byť poskokom, ktorý by slúžil revolúcii a jej pomerom ale vyslovene zápasili za nové Nemecko. Tieto oddiely najprv mali charakter „sálových“ poriadkových služieb. Lebo ich úlohou bolo, že na zhromaždeniach mali zabrániť protivníkom, aby prerušovali alebo chceli ukončiť príhovory členov NSDAP a už v tej dobe boli vychovávaní v duchu absolútnych a tvrdých útokov po víziou, že aj ten najväčší duch sa dá eliminovať, keď je jeho nositeľ umlátený gumovými obuškami, tak ako keď nahliadneme do histórie, kde aj tie najväčšie a najsilnejšie hlavy padali pod ostrou čepelou gilotín. Hitler to vidí tak, že v žiadnom prípade si nechceli dať za svoju najvyššiu métu násilie, ale chceli pomocou násilia ochraňovať nositeľov ich duchovného cieľa pred vytlačením.

V júli v roku 1920 mala strana NSDAP približne 1100 členom ale ich počet neskutočne narastal. Hitler chcel vytvoriť hnutie ktoré by sa podobalo tomu, čo vytvoril Mussolini v Taliansku. Adolf Hitler bol zástancom toho, že najprv treba z jednej centrály postupne a cielene propagandisticky rozširovať myšlienku a až potom starostlivo skúmať tých, ktorý si vybrali, aby našli vedúce osobnosti, často sa mu ukázalo, že práve tí najnenápadnejší ľudia, sú rodený vodcovia. Aj keď na druhej strane možno z môjho hľadiska polemizovať o tom, či to nebolo práve preto aby mohli byť ovládaní ním samotným. Propagandou chcel vnútiť vieru celému nemeckému národu, chcel spracovať celok v zmysle danej myšlienky a urobiť ich vhodnou pre dobu víťazstva tejto myšlienky a zjednotiť všetkých bojaschopných prívržencov, ktorí budú boj viesť do víťazstva. Medzi základné úlohy propagandy bolo získanie ľudí pre ich neskoršiu organizáciu

¹⁷ KERSHAW I.: *Hitler 1. diel*, Praha: Argo, 2004, s. 136

a preto, aby ďalej širili propagandu. Druhou úlohou organizácie bolo potom získanie moci, aby potom mohlo byť danou vierou dosiahnuté víťazstvo. Doslova povedal: *“V každom skutočne veľkom hnutí, ktoré chce prevalcovať svet, musí najskôr propaganda rozšíriť myšlienku tohto hnutia. Musí sa neúnavne snažiť objasniť ostatným tieto nové myšlienkové pochody a pretiahnuť ich na svoju pôdu, alebo ich aspoň zvykať na ich doterajšie presvedčenie. A keďže rozšifrovanie novej myšlienky, čiže propaganda, musí mať nejakú chrbticu, musí táto myšlienka vytvoriť nejakú pevnú organizáciu. Organizácia získava svoje členy z všeobecných prívržencov získaných propagandou. Táto organizácia bude narastať tým rýchlejšie, čím intenzívnejšia bude práca propagandy, a tá bude zas pracovať tým lepšie, čím pevnejšia a silnejšia bude organizácia, ktorá za ňou stojí.”*¹⁸

V roku 1920 sa podarilo NSDAP ovládnuť noviny Völkischer Beobachter (Ľudový pozorovateľ), ktoré sa stali pre nich ideálnym nástrojom propagandy svojej strany a až do konca apríla 1945 sa stali dôležitým prvkom na ovládanie celých nemeckých ľudí. Adolf Hitler ich videl ako ľudové noviny, ktoré zastupovali všetky záujmy a mali sa stať orgánom NSDAP. Vychádzali dva krát do týždňa a neskôr už vychádzali na dennej báze. Chcel sa postaviť podľa neho proti príšernej Židovskej tlači, ktoré v jeho ponímaní nemala žiadnych oponentov, ktorý by významne vedel konkurovať a presadzovať svoj názor a oponovať nepravdivým a skresleným informáciám v židovských novinách. V roku 1921 až 1922 v období najťažšej inflácie muselo desaťtisíc podnikov a tisíce novín ukončiť svoju činnosť lebo nezvládli situáciu a skrachovali videl Hitler nesmierny potenciál a bol hrdý na to že jeho noviny Völkischer Beobachter zažíval najväčší rozkvet a patrili medzi niekoľko najväčších novín v krajine.

Hitler vo svojich prejavoch k ľudu pretláčal svoj názor, že jeho nemecký národ musí byť absolútne lojálny a musí nekompromisne poslúchať všetky pokyny ktoré vydá a čoraz častejšie sa začal používať pozdrav Heil Hitler! (Sláva Hitlerovi!) a Sieg Heil! (Sláva víťazstvu!). V neskutočne chaotickom prostredí sila a vláda NSDAP rýchlo rástla. Počet členov narástol z 1100 na 55- tisíc za necelé 3 roky. Noviny Völkischer začínali na 8 tisíc výtlačkoch teraz vydávali v objemoch 25 tisíc. Následne boli vytvorené oddielové jednotky SA (Sturmabteilung), tieto jednotky dohliadali na bezpečnosť všetkých predstaviteľov NSDAP, sprevádzali ich pri rôznych politických programoch. Na začiatku svojej činnosti to boli vyslovene oddiely telesnej stráže. Politické schôdze DAP aj NSDAP boli veľmi nepokojné a neraz sa končili aj násilím, vtedy nastupovali oddiely

¹⁸ HITLER, A.: *Mein Kampf*, Praha: Naše vojsko, 2016. s. 404-442

SA, ktoré mali chrániť svojich rečníkov. Prvou podobou SA bolo Rollkommando, ktoré bolo zložené najmä z členov Freikorps. Oddiely SA sa vyznačovali lojalitou k Hitlerovi a k nacistickej strane. Veľkou iróniou osudu je, že k neskoršej likvidácii velenia SA použil Hitler práve tzv. odnož SA a to oddiel SS, v ktorom mala SA aj početnú členskú základňu.¹⁹ Začiatky SA možno datovať, keď sa konalo zhromaždenie v Slávnostnej sále mníchovského Dvorského pivovaru, na ktorom mal vystúpiť aj Adolf Hitler, ten obdržal dňa 4.11.1921 dopoludnia správu, že jeho zhromaždenie má byť bezpodmienečne rozbité a že za týmto účelom majú byť vyslané davy robotníkov. Hitler považoval za prostredie Dvorského pivovaru za dostatočne vhodné miesto na rozbitie schôdze. Ale keď vstúpil do sály, bolo mu jasné že tu reálne existuje tento zámer. V svojej knihe približuje situáciu ako bola sála preplnená a tým pádom aj policajne uzatvorená a jeho protivníci boli v sále a jeho prívrženci boli prevažne vonku na koľko vo vnútri nebol dostatok miesta. Len malá skupina SA ho očakávala pred sálou. Táto schôdza bola plná násilia a kriku, krvi a vôbec neskončila podľa očakávania Hitlera. Sála podľa jeho slov vyzerala ako keby v nej vybuchol granát. Veľa aj Hitlerových stúpencov muselo byť ošetrovaných, niektorých účastníkov dokonca museli odviezť ale Hitler to videl tak že aj tak bol pánom večera. Po boji na zhromaždení v mníchovskom Dvornom pivovare bol tento oddiel, ktorý pomáhal krvavým spôsobom Hitlerovi kontrolu nad zhromaždením pomenovaný ako Útočný oddiel (SA). Ako už sám názov respektíve označenie naznačuje, jednalo sa len o oddiel nového hnutia NSDAP. Rozvoj SA bol viditeľný najmä po tomto malom zhromaždení v Mníchove a postupne sa oddiely SA rozmohli po celom Nemecku. Oddiely nemali nič spoločného s vojenskými organizáciami. Boli iba ochranným a vzdelávacím prostriedkom NSDAP a ich úlohy sa líšili od pôsobenia iných oddielov. Nedá sa však povedať že predstavovali nejakú tajnú organizáciu, nakoľko Hitler to videl, tak že keby pôsobili tajne, bolo by to celé protiprávne. Keďže oddiely SA nemali byť ani militantnou obrannou organizáciou ani tajným oddielom ich výcvik musel prebiehať podľa smerníc strany, teda v žiadnom prípade nie podľa smerníc vojenských. Aby boli oddiely SA nepôsobili tajným charakterom, museli byť v ich charakteristickom oblečení a museli celej verejnosti ich prospech. Organizačné formovanie SA a rovnako ako ich uniformy a výzbroj bolo nutné zostaviť logicky podľa ich účelu.²⁰

¹⁹ TOMÁŠ, K.: *Druhá Světová válka*. 2011. <https://www.druhasvetova.com/?p=SS/SA-a-SS/SA-a-pocaty-SS>

²⁰ HITLER, A.: *Mein Kampf*, Praha: Naše vojsko, 2016. s. 418-438

V roku 1923 si Hitler už plne uvedomoval svoju moc a snažil sa naplánovať štátny prevrat, nakoniec sa ukázalo že na to nebol správny čas. Hitler chcel previesť štátny prevrat na plánovanej schôdzi medzi von Kahrom, ktorého chceli menovať za komisára bavorského štátu s diktátorskými právomocami a s podnikateľmi v Burgerbraukeller, čo bola mešťanská pivnica, ktorá sa nachádzala na predmestí mníchova. Adolfa Hitlera zámerne nepozvali, preto mal Hitler podozrenie že budú chcieť jednať bez neho a s von Seecktom ustanoviť národnú diktatúru. Ešte toho večera teda Hitler spolu so svojimi údernými oddielmi, ktoré mali za úlohu dohliadať na vývoj situácie na zhromaždení, vtrhol na zhromaždenie postavil sa na stôl a vystrelil s pištole smerom dohora na strop, čím chcel upriamiť pozornosť na seba samého. Vedúcim rečníkom nariadil aby opustili miestnosť a išli vedľa. Potom Adolf Hitler všetkým zúčastneným oznámil, že zostavuje novú vládu spolu s triumvirátom. (Kahrovi, Lossovi a Seiserovi, ktorý čakali vo vedľajšej miestnosti tak povedal, že tiež budú mať nejaké kľúčové funkcie vo vláde, ktorú budú tvoriť s Erichom von Ledendorffom. Po celej krajine sa ale na rozkaz von Kahrova rozniesli informácie že úderné oddiely mali konflikt s jednotkami pravidelnej armády v kasárňach. Po celom meste Mníchov boli roznesené letáky, že Generál von Lossov a plukovník von Seisser považujú všetky výroky, ktoré boli vypovedané Adolfom Hitlerom za použitia zbrane za neplatné. Adolfovi Hitlerovi sa teda prevrat v krajine nepodaril. Na Hitlera vtedy jeho neúspech nesmierne doľahol. Preto naplánoval s Lüdendorffom boj o moc, na druhý deň o jedenástej spolu s asi 3000 členmi úderných oddielov prišli do záhrad Burgerbraukeller v centre Mníchova chceli prísť k ministerstvu vojny a oslobodiť Rohma, ale netrvalo dlho a došlo k streľbe, kde prišlo o život niekoľko nacistov a policajtov a aj samotný Hitler prežil len so šťastím a s nejakými malými zraneniami. Po tejto neúspešnej akcii boli účastníci pokusu o štátny prevrat zatknutí a následne uväznení, samotný Hitler bol odsúdený na 5 rokov, z ktorých mu bolo povedané, že má možnosť sa dostať na slobodu podmienene po 6 mesiacoch. Nakoniec bol prepustený z väzenia po necelých 9 mesiacoch.²¹

Neúspešný puč bol v tom čase pre NSDAP neskutočnou potupou, ale v konečnom dôsledku sa naň môžeme pozeriť ako na účinné víťazstvo propagandy strany. Samotný Hitler prijal za neúspech prevratu zodpovednosť ale s tvrdením, že nie je vlastizradca, nakoľko len odčinoval vlastizradu nepriateľov štátu a ústava, ktorá vychádza z tohto zločinu nemôže byť v žiadnom prípade platná. To že NSDAP po zatknutí nezanikla

²¹ SHIRER, W. L.: *Vznik a pád Třetí říše*, Praha: Naše vojsko, 2008. s. 38-41

možno pripísať zásluhy Alfredovi Rosenbergovi, ktorý sa ukázal ako veľmi schopná „dočasná náhrada“ za vodcu strany.²² Dalo by sa povedať, že nielen Rosenberg alebo samotné vedenie hnutia NSDAP bolo to aj zásluhou obyčajných radových členov. Aj keď pravdou je, že práve títo členovia zostali v strane práve vďaka tomu ako Adolf Hitler na nich pôsobil, akú mal charizmu a osobné schopnosti akým bol skvelým rečníkom a ako si vedel podmaniť celé veľké davy ľudí a tým boli tak pohltení, že slepo až fanaticky verili jeho myšlienkam. Táto strana bola znovu založená hneď po návrate Adolfa Hitlera z väzenia a to 17. februára 1925. Veľmi účinná bola aj nacistická propaganda, medzi tú patrili už spomínané noviny *Völkischer Beobachter*, ale aj iná vizuálna podpora nastickej propagandy ako boli vlajky, pochody v uniformách a ohne. A nemalú zásluhu na tom mali aj samotné rečnícke prejavy a kult Adolfa Hitlera a neskôr aj prejavy Josepha Goebbelsa, keďže boli obidvaja vynikajúci rečníci.

Po svojom návrate našiel svoje hnutie nie v najlepšom stave. Rôzne opozičné strany sa medzi sebou hádali, nevedeli nájsť spoločné body na ktorých by sa vedeli dohodnúť. Hitler sa prezentoval pred svojimi stúpenkami ako mesiáš zvolený prozreteľnosťou. Na Vianoce v roku 1925 hovoril na zhromaždení ktoré sa konalo v Bavorsku o tom že aj predtým existoval materialistický svet, ktorý bol z veľkej časti kontaminovaný Židmi, ale že teraz tu majú mimoriadne toxické prostredie, v ktorom je samotná štátna moc mimoriadne nekompetentná. Hitler svoje hnutie vnímal ako náboženstvo a oddanú vieru vyžadoval od všetkých čo malo byť pri členoch NSDAP samozrejmosťou. Adolf Hitler svojimi rečníckymi schopnosťami, spolu s natrénovanými pózami, postojmi dokázal presvedčiť neskutočné masy ľudí o svojej pravde, o tom čomu veril až tak, že mu boli totálne oddaní a verili vo všetky ideály a myšlienky jeho aj jeho hnutia. Hitler bol takou posvätnou postavou, ktorá podľa nich nikdy nerobila chyby a vždy mala pravdu.

Vedenie strany sa s jeho návratom stalo centralizovaným a plne bola aplikovaná do praxe bola pozícia, kde on mal jediný vodcovský status (*Führerprinzip*). *“Führerprinzip našiel svoju konkrétnu podobu a premenil sa z čisto teoretického plánu v inštitucionálnom fakte – vytvorení hierarchicko-autoritatívnom systéme.”*²³

Samotný Hitler bol jednoznačne najsilnejšou propagandistickou zbraňou NSDAP, ktorý vedel zdržať hnutie, ktoré bolo miestami plné protirečivých a chaotických skupín

²² DRÁBIK, J.: *Fašizmus*, Bratislava: PREMEDIA, 2019. s. 250-257

²³ COLLOTTI, E.: *Hitler a nacizmus*. Praha: Columbus, 1996. s. 47

pokope. NSDAP získala v roku 1928 vo voľbách 2,6% hlasov čo bolo približne 100 000 členov ale začala sa masívne rozrastať a už pri menovaní Adolfa Hitlera za kancelára mala 1 500 000 členov. Štyri mesiace po uskutočnených voľbách boli všetky ostatné strany rozpustené alebo zakázané. V samotných poslaneckých laviciach sedelo 639 nacistov a od 14. júla 1933 bola nacistami NSDAP ustanovená ako jediná legálna strana v Nemecku. Aj keď sa ešte v Nemecku voľby konali voliči si mohli vybrať a voliť len z kandidátov dopredu vybraných.

2.3. Udržanie moci pomocou represívnych zložiek

Medzi najdôležitejšie nástroje nacistov na udržanie moci patrili represívne zložky, najmä tajná polícia, ktorá slúžila ako nástroj na prenasledovanie všetkých odporcov režimu aj ako nástroj na vykonávanie teroru. Bola založená Hermannom Göringom 26. apríla 1933. Z pruskej polície bolo vyňaté politické oddelenie spolu s bezpečnostným a zjednotil ich do jedného oddelenia do Geheime Staatspolizei tzv. GESTAPO. Gestapo nebolo pod kontrolou štátu ale pod kontrolou strany. Chcel, aby pôsobnosť Gestapa bola po celom Nemecku a nie tak ako predtým, keď spadala pod kontrolu v jednotlivých krajinách. Ako došlo ku konfliktu medzi jednotlivými kolegami, musel Göring odovzdať celé Gestapo Heinrichovi Himmlerovi.²⁴ Právomoci Gestapa zasahovali aj na územiach, ktoré si Hitler podmanil, čiže aj vrátane Protektorátu Čiech a Moravy a Slovenska. Väčšina členov gestapa bola bez nejakého väčšieho vzdelania, dokonca niektorí nemali ani maturitu. Dalo by sa však povedať že mali „vysokú školu života“ a boli síce nevzdelaní ale mocní. Drvivá väčšina z nich mal 30-39 rokov a čo sa týka národnosti, tak medzi nimi bolo samozrejme Nemci . Výsluchy Gestapa boli „preslávané“ svojou brutalitou a mučením, ktorá malo dokonca v ich ponímaní vlastný názov, volali to zosilnený výsluch. Súčasťou nátlaku, ktorý používali na zatknutých, bolo že zatýkali aj celé ich rodiny a kedykoľvek mohli nariadiť popravy bez spravodlivého súdu, doslova držali v rukách osudy ľudí, ktorých zatkli. Členov gestapa boli často motivovaní ideológiou, politickým a osobným prospechom. Počas vypočúvania svedkom prehládávali ich byty, domy, vstupovali tam násilím, cez akéhokoľvek povolenia. Svoje výsluch viedli mimoriadne tvrdo a agresívnym spôsobom. Príslušníci gestapa bili zadržaných, ale napriek tomu tých ktorých zatkli priamo pri vypočúvaní nezabíjali, ale spôsoby akými viedli výsluchy spôsobili smrť mnohým ľuďom. Agenti gestapa mali moc

²⁴ DRÁBIK, J.: *Fašizmus*, Bratislava:PREMEDIA, 2019. s. 295-313

určovať osudy ľudí a mohli sa rozhodnúť, že k nim budú bezohľadní. Mohli ich držať vo väzení na dobu neurčitú alebo ich po výsluchu rovno poslať do koncentračných táborov. Gestapo bolo zodpovedné za policajnú kontrolu Židov. Zo začiatku zadržovali len Židov, ktorých považovali za politických oponentov. Neskôr po prijatí Norimberských zákonov na jeseň 1935, už boli Židia považovaní za ľudí, ktorí poškvrňujú čistú rasu. V tridsiatych rokoch považoval nacistický štát imigráciu Židov za najlepší spôsob ako vyriešiť nemeckú „židovskú otázku“. Najznámejšie a najsmrteľnejšie zločiny Gestapa sa odohrali v rokoch 1939 – 1945, čiže priamo v období 2. svetovej vojny. Počas vojny tvrdo zasahovali proti všetkým, ktorí napadli režim, pripojili sa k Einsatzgruppen a páchali masové vraždy Židov aj iných národov. Dohliadali na podrobených obyvateľov ktorí vykonávali nútené práce, na územiach okupovaných Nemcami. Potláčali akékoľvek hnutia odporu ako v Nemecku tak aj na okupovaných územiach. Organizovali deportácie Židov do geta a do koncentračných táborov.²⁵ Začiatkom roku 1933 prejavilo o členstvo v útočných aj úderných oddieloch SA aj veľa nižších dôstojníkov, Hitlerova vláda vedela poskytnúť všetko, čo by armáda potrebovala. Možno sa zdalo, že končene nastúpila vláda, ktorá bude poučená z 1. svetovej vojny aj z dôsledkov, ktoré priniesla 1. svetová vojna. Boli presvedčení, že vedenie krajiny potrebuje aby celý národ bol organizovaný, ak sa aj objavili nejaké pochybnosti, tak ich nevyslovovali nahlas nakoľko v krajine začala byť odstránená demokracia, opätovne začali v krajine vyzbrojovanie a aj malo znaky marxizmu boli zničené. Vnímali to však ako nevyhnutnú podmienku vedenia vojen, ktoré do budúcnosti plánovali.

Schützstaffen teda SS boli ochranné oddiely, ktoré najprv vznikli za účelom ochrany Adolfa Hitlera zo zložiek SA, ich rozvoj začal v roku 1929 a stávali sa z nich autonómne elitné oddiely, keď ich pod správu dostal práve Heinrich Himmler. Ten z nich urobil stranícku políciu a posilnil ju ak kvantitatívne nakoľko počty príslušníkov sa šplhali k 50 000. SS mali podrobne vypracované smernice, ktoré sa týkali najmä rasovej čistoty všetkých členov a až fanatická povinnosť slúžiť Hitlerovi. Jednotky SS mali neskutočnú moc. Keď sa Himmler dostal do čela nemeckej polície bola moc jednotiek absolútne na vrchole. Sila SS sa zakladala na kontrole nástrojov teroristického systému. Tým bolo napríklad to, že mali pod kontrolou velenie v koncentračných táboroch. Celý proces inštitucionalizácie SS v rámci nacistického systému bol vyvrcholený v júni 1936.

²⁵ HOLOCAUST ENCYKLOPEDIA.: *Gestapo*. United States Holocaust Memorial museum.
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/gestapo>

Vtedy Himmler reorganizoval políciu a ich činnosti rozdelil medzi poriadkovú políciu a medzi bezpečnostnú políciu SD.²⁶ Dňa 20. apríla 1934 do čela Himmler dosadil Reinharda Heydricha, ktorý predtým pôsobil ako hlavný predstaviteľ nacistickej tajnej služby (Sicherheitsdienst) SD, ktorá bola pod kontrolou SS, obidve organizácie boli veľmi podobné svojím pôsobením aj činnosťou, ktorú vykonávali. Himmlerova SS mala pod kontrolou gestapo aj SD. Samotná SS má počiatky už v roku 1923, v období, keď vznikla sálová bezpečnostná služba (Saal-Schutz), ktorá slúžila na ochranu Hitlera pri jeho rečníckych vystúpeniach. SS bola patrila medzi elitnú jednotku NSDAP, ktorej úlohou bola oficiálne bezpečnosť ríše, vykonávala však aj úlohy, ktoré sa týkali rasovej očisty nemeckého národa. Himmler vybudoval pre SS absolútnu nezávislosť, dalo by sa povedať že SS bola štát v štáte. SS mala vlastné programy na podporu pôrodnosti, vlastný rasový výskum aj výskum germánskej histórie, aj keď to reálne nič nemalo spoločné na pravdivých faktoch z histórie. SS sa pomaly rozrastalo do obrovských rozmerov, do veľkej miery ťažilo z práce väzňov v koncentračných táboroch, z kradnutia majetku. Na konci roku 1938 mala SS 250 000 členov neskôr sa ich členovia rozrástli na 1 000 000.²⁷

2.4. Adolf Hitler

Adolf Hitler sa narodil 20. apríla v roku 1889, rodiskom mu bol Braunau an Inn v Rakúsko – Uhorsku, bol synom rakúskeho colníka Aloisa Schickelgrubera Hitlera a jeho v poradí tretej ženy Kláry. Tvrdil že osud mu predurčil aby bolo jeho rodiskom práve Braunau an Inn a bolo to šťastné predurčenie, nakoľko toto mestečko leží na hraniciach dvoch nemeckých štátov a jeho opätovné spojenie mu bolo takto dané osudom, bral to ako životný cieľ, ktorý musí dosiahnuť úplne všetkými prostriedkami. Ako spomína vo svojej knihe Nemecké Rakúsko sa podľa neho muselo opäť stať veľkou nemeckou vlasťou. Adolf študoval na reálnom gymnáziu v Linzi, ale svoje štúdium sa mu nepodarilo dokončiť. Niektorí tvrdia, že pre jeho absolútnu neschopnosť a po smrti otca v roku 1903 ho už nemal kto nútiť k učeniu. V roku 1907 sa presťahoval do Viedne kde žil 5 rokov, chcel ísť na Viedenskú akadémiu umenia čo sa mu však nedarilo ani po dvoch pokusoch na prijímacích pohovoroch. Privyrábal si aj tým, že maľoval obrázky a pohľadnice, ktoré maľoval podľa fotiek. Už v tom tomto období možno hovoriť, že získal základy svojho postoja k spoločnosti a základy svojho politického myslenia.

²⁶ COLLOTTI, E.: *Hitler a nacizmus*. Praha: Columbus, 1996. s. 55

²⁷ DRÁBIK, J.: *Fašizmus*. Bratislava: PREMEDIÁ, 2019. s. 314

Medzi inými zahrňovali tieto myšlienky rasizmus, antisemitizmus a honba za čistou krvou. Medzi nepriateľov považoval ideológie marxizmu, kapitalizmu, demokracie atď. V roku 1912 sa presťahoval do Mníchova v tom období začala prvá svetová vojna. Nechcel narukovať k rakúsko-uhorskej armáde a prijali ho do bavorského pešiakového pluku, kde slúžil ako spojka. Touto úlohou bol nadšený a plne mu vyhovovala, užíval si to že ako spojka pracoval sám a spoliehal sa len na seba. Hitler v tomto období kompletne prerušil všetky väzby na rodinu, na známych na kamarátov. Pluk v ktorom slúžil bola jeho jediná rodina. Zostal určitým druhom samotára, ba priam čudáka, pretože nepil, nefajčil ani nechodil do nevestincov. Dokonca keď po plynovom útoku dočasne oslepol ošetrojúci lekár označil Hitlera za psychopata, ktorý v žiadnom prípade nemôže zastávať vedúce funkcie, preto nie je čudné že počas pôsobenia v pluku nedosiahol vyššej hodnosti ako je slobodník.²⁸ Po skončení vojny Hitler striedal zamestnania, ale živil sa najmä ako dôverník Reichswehru v Mníchove, vo vtedajšom Bavorsku, ktoré bolo po vojne súčasťou novovytvorenej republiky pozostávajúcej z viacerých krajín, ktoré som už spomínal a to Weimarskej republiky. Hitler začal prejavovať svoje politické schopnosti najmä pri organizácii strany pri výbere politických zástupcov aj pri propagande a verejných prejavoch. V septembri 1919 prenikol ako špeh do Nemeckej robotníckej strany (Deutsche Arbeiterpartei) DAP, nakoľko tu bolo podozrenie že DAP je ovplyvnená boľševizmom a spartakizmom. Ale nakoniec sa stal jej 55. straníkom. Veľmi ohromil Antona Drexlera, nakoľko počas zhromaždení sa prejavil ako výborný rečník už vtedy ohúrili svojou typickou gestikuláciou. Až do marca 1920 bol Hitler ešte stále zamestnancom armády Reichswehru, ale potom sa stal už plateným straníckym rečníkom.

Hitlera vo svojich počiatkoch DAP nejak moc nezaujalo, skôr by sa dalo povedať, že mal k nej pohrďavý postoj. Mala totiž len pár desiatok členov a žiadne ústredie a jej rozhodnutia predchádzali dlhým hádkam a nekonečným sporom. Keďže sa Drexler rozhodol dať Hitlerovi šancu, dal mu svoju brožúrku Moje politické prebudenie (Mein politisches Erwachen) a Hitler po prečítaní zistil, že obsah tejto brožúry je už dávno spojený s jeho postojmi a myšlienkami. Svoje rečnícke schopnosti Hitler doviedol takmer do dokonalosti, jeho prejavy mali dokonca znaky náboženského kázania a to že bol na začiatku pri prejavoch nervózny, dokázal premeniť tak, aby to vyzeralo že jeho prejav pôsobil tak, že je až posadnutý tým, čo hovorí. Hitler mal dosť vysoký intelekt aj keď

²⁸ ENCYKLOPEDIA: *Osobnosti, skupiny, dynastie - Adolf Hitler*. 2019
<https://encyklopediapipoznania.sk/clanok/8035/hitler-adolf-1889-1945>

možno polemizovať o tom či sa to tak dá nazvať, nakoľko jeho bludné predstavy o fungovaní krajiny štátu o tom aký má byť človek nasvedčovali niečomu inému. Vie sa o ňom že mal fotografickú pamäť, dokonca ho niektorí považovali aj za vtipného a dosť často používal iróniu.²⁹ V roku 1920 Hitler zmenil názov strany DAP na NSDAP (Nationalsozialistisch Deutsche Arbeiterpartei). Ako vodca a predstaviteľ nemeckého nacizmu sa Hitler po svojom neúspešnom prevrate dostal do väzenia. Vo väzení napísal svoju knihu Mein Kampf, ktorú chcel najprv nazvať Štyri a pol roka boja proti klamstvám, hlúposti a zbabelosti. Hneď v úvode jeho slovami : *“Dňom 1 apríla 1924 som mal na základe mníchovského ľudového súdu nastúpiť do väzenia v Landsbergu nad Lechom. Tým sa mi po prvý krát naskytla po rokoch nepretržitej práce možnosť pristúpiť k dielu, ktoré mnohí považovali za účelné pre hnutie.”*³⁰ Aj keď zároveň podotkol, že si je vedomý toho, že národ získa skôr hovorených slovom ako písaným a že každé jedno veľké hnutie vďačí za svoj rast najmä tým, ktorí boli veľkými rečníkmi a tak vedeli ovplyvňovať davu a nie spisovateľom.

Po svojom prepustení sa začal báť, či ho nie je možné, že ho vyhostia z Bavorska naspäť do Rakúska, kde by opäť nič neznamenal. Dal si v roku 1925 odňať rakúske občianstvo, ale to nemecké získal až oveľa neskôr a to v roku 1932, keď bol zamestnancom Úradu pre kultúru a meranie krajiny Braunschweigu. Po prepustení z väzenia sa Adolf Hitler dostal opäť k moci vo svojej strane. Vo februári 1925 sa NSDAP ako jedinej strane podarilo dosiahnuť zrušenie zákazu pôsobenia. Boli vydávané nové členské preukazy. Vytvoril oddiely SA, z ktorých neskôr z nich boli vytvorené oddiely SS. Adolf Hitler sa postupne prepracoval k moci zvädzať v Nemecku nacistickú diktatúru. Počas volieb v roku 1933 sa podarilo získať strane NSDAP až 37,4% hlasov, tým sa stala jednoznačne najsilnejšou politickou stranou v Ríšskom sneme. 30. januára 1933 Hindenburg, aj keď mu to nebolo moc po vôli, tak vymenoval Hitlera ríšskym kancelárom, pre Hitlera to bol mimoriadne víťazný okamih, na ktorý čakal už dlho. Už v začiatkoch jeho vládnutia začínalo byť všetkým jasné, že pre Hitlera nebude prioritou, aby Nemecko zostalo úplne obyčajnou krajinou v Európe. Dňa 1. augusta v roku 1934 sa Adolfovi Hitlerovi podarilo spojiť úrad ríšskeho prezidenta a ríšskeho kancelára a týmto činom sa stal Hitler absolútne neobmedzeným vládcom celého Nemecka, nakoľko prevzal aj právomoci prezidenta. Adolf Hitler si sám udelil titul a to vodca (Führer) čiže

²⁹ DRÁBIK, J.: *Fašizmus*, Bratislava: PREMEDIA, 2019. s. 241-244

³⁰ HITLER, A.: *Mein Kampf*, Praha: Naše vojsko, 2016. s.21

ako vodca a ríšsky kancelár (Führer und Reichskanzler).³¹ Týmto krokom získal Adolf Hitler absolútnu moc, pre všetkých svojich odporcov a nepriateľov štátu zriadil koncentračné tábory. Vytvorené boli Norimberské zákony, ktoré boli rasovo motivované a týkali sa menejcenného obyvateľstva. V dôsledku toho, že chcel upevňovať svoju moc, zaviedol brannú povinnosť, čím sa začal systematicky pripravovať na vojnu. V roku 1938 na základe Mníchovskej dohody z Československej republiky vytvoril Protektorát Čechy a Morava, pripojil ich k Nemecku, južné časti Slovenska a Podkarpatskú Rus odovzdal Maďarsku a Slovensko osamostatnil s tým, že bude podliehať a poslúchať Nemecko. V auguste 1939 uzavrel so Zväzom sovietskych socialistických republík ZSSR a obsadil veľké územie Poľska, dňa 1. septembra 1939 sa začala v Európe 2 . svetová vojna. Najprv bolo Nemecko v tomto vojnovom konflikte veľmi úspešné, zvíťazili vo Francúzsku (1940) , následne opojené svojim úspechom Nemecko napadlo v roku 1941 ZSSR a podarilo sa jej postúpiť hlboko do vnútrozemia krajiny. V roku 1943 sa však celková situácia na fronte začala otáčať, dokonca aj medzi mnohými nemeckými dôstojníkmi začala panovať snaha o likvidáciu Adolfa Hitlera bolo na neho spáchaných mnoho atentátov, ktoré však boli neúspešné. Hitler sa utiahol do svojho úkrytu, ktorý bol blízko Ríšskeho snemu v Berlíne a odtiaľ sa snažil riadiť celú vojenskú operáciu. V marci 1945 vydal príkaz na zničenie celej infraštruktúry, aby nepadla do rúk nepriateľa. Keď zaútočili na samotný Berlín a dostal sa pod paľbu delostreleckých oddielov, dostal záchvat hystérie a zúrivosti, musel uznať porážku a priznať že vojna je stratená, v testamente, ktorý napísal označil za vinníkov neúspechu vojny Židov ale aj samotných Nemcov, ktorí nevykonávali dostatočne dobre jeho pokyny a príkazy. Dňa 30. apríla 1945 spáchal so svojou manželkou Evou Braunovou samovraždu, prehryzli kapsule kyanidu a strelili si do hlavy z pištole. Pozostatky Hitlera a jeho manželky poliali benzínom a zapálili a pochovali v kráteri, ktorý vznikol pred bunkrom. Sovietsky vojaci vnikli do bunkra 2. mája 1945 a 4. mája boli objavené Hitlerove pozostatky. Keď prebehla identifikácia Hitlerovho tela, pochovali ho v Magdeburgu. V roku 1970 telo exhumovali, zničili a následne rozprášili po bočnom ramene rieky Labe pri meste Schonebeck. Malá časť lebky, na ktorej vidno stopy po guľke a jeho čeľusť sa nachádzajú v archívnych zbierkach

³¹ ENCYKLOPEDIA: *Osobnosti, skupiny, dynastie - Adolf Hitler*. 2019
<https://encyklopediapipoznania.sk/clanok/8035/hitler-adolf-1889-1945>

FSB, bývalého KGB v ruskej Moskve. V roku 1993 boli odtajnené všetky dostupné informácie týkajúce sa Hitlerovej smrti.³²

2.5. Štátna organizácia v Nemecku

V období, keď sa dostali k moci nacisti, bol demokratický systém zničený. Parlamentné usporiadanie v krajine bolo úplne zmenené tak, že to s demokraciou nemalo nič spoločné a bolo v konečnom dôsledku orientované na jednotlivca, na vodcu, ktorým bol samozrejme Adolf Hitler. Ešte v období Weimarskej republiky, plnil funkciu zákonodarného orgánu ríšsky snem a ríšska vláda. Bolo tak stanovené na základe článku 68. z 11. augusta 1919 Weimarskej ústavy, ríšsky snem, predtým ako sa dostali nacisti k moci mal množstvo právomocí.³³

V Nemeckej ústave zo dňa 11. augusta 1919 (Ríšsky zákonník 1919, č. 152, s. 1383) je špecifikované postavenie a úlohy Ríše a Ríšskeho snemu. V prvom oddieli v článku 1 až v článku 19 je špecifikovaná právomoc Ríše. Ríša vykonávala zákonodarnú moc v mnohých oblastiach občianskeho, trestného práva, v oblasti súdneho konania, pasovej a cudzineckej polície, tlače, spolkov združení. Mala na starosti vyvlastňovacie právo ale aj odvetvia zdravotníctva, priemyslu, potravinárstva atď. a v druhom oddieli je špecifikovaná právomoc Ríšskeho snemu v článku 20 až článku 40. Hovorí sa v ňom, že Ríšsky snem pozostával zo zástupcov nemeckého obyvateľstva a samotní poslanci sú zástupcovia ľudu a pri rozhodovaní sa riadia výlučne svojím svedomím a nie sú viazaní príkazmi. V tretí oddiel Weimarskej ústavy sa venuje Ríšskemu prezidentovi a Ríšskej vláde v článkoch 41 až 59 a Ríšskej rade v štvrtom oddieli v článkoch 60 až 67.³⁴

Štátna organizácia v Nemecku bola však po tom ako sa nacisti dostali k moci, zmenená tak, že do popredia moci sa dostali Vodca, Ríšsky snem a Ríšska vláda. Aj keď v konečnom dôsledku to bolo všetko o jednotlivcovi v pozícii vodcu. Vodca ako zákonodarca rozhodoval s konečnou platnosťou komplet o všetkých otázkach, ktoré sa týkali vnútornej a zahraničnej politiky v krajine, zároveň bol na čele nemeckých ozbrojených síl a tiež mal právomoc v prípade potreby, alebo svojho presvedčenia zasahovať do všetkých súdnych záležitostí v krajine. Vodcovi boli podriadené všetky

³² TASR.: *Posledné podrobnosti o smrti Adolfa Hitlera boli odtajnené v roku 1993*. 2015
<https://www.teraz.sk/magazin/adolf-hitler-vyrocie-umrtia/132462-clanok.html?mostViewedArticlesInSectionTab=1>

³³ Ústava Nemeckej ríše z 11. augusta 1919, Weimarská ústava

³⁴ NEUMAN, J., NEUMAN, M.: *Weimarská ústava, Ústava Nemeckej ríše, 1. vydanie*, slovenský preklad. 2020. s.1-13

inštitúcie v krajine, všetci funkcionári, ozbrojené zložky, ústredné orgány. Adolfovi Hitlerovi pomáhali dosiahnuť absolútnu moc v krajine úrady, ktoré nemalou mierou prispeli k tomu, že jeho diktátorské vedenie v krajine silnelo. Medzi tieto úrady patrila:

- Vodcova kancelária (osobné záležitosti, personalistika, zvláštne úlohy)
- Prezidentská kancelária (tá si zachovala svoju činnosť aj po zrušení funkcie prezidenta v roku 1934, keď Hitler zlúčil funkciu prezidenta a ríšskeho kancelára)
- Ríšska kancelária
- Stranícka kancelária

Ríšsky snem spolu s Ríšskou vládou stratili svoje kompetencie v rozhodovaní, keď Hitler vo svojej funkcii Vodcu a Ríšskeho kancelára prisvojil absolútnu moc. Schôdze Ríšskej vlády boli v roku 1933 čoraz menej časté najmä, keď umrel bývalý prezident Hindenburg a po februári v roku 1938 sa už ani raz vládny kabinet nezišiel, za účelom rokovania. Jednotliví členovia vládneho kabinetu však mohli vydávať dekréty, ktoré však museli prejsť schválením samotného Vodcu a až tak sa mohli následne stať zákonmi. Vládny kabinet mal pod sebou orgány. Patrili sem napríklad:

- Úrad námestníka vodcu (Rudolf Hess, Martin Bormann)
- Úrad pre administratívu (Wilhelm Frick)
- Úrad splnomocnenca pre štvorročný plán (Hermann Göring)
- Úrad splnomocnenca pre vojnové hospodárstvo (Hjalmar Schacht)

Z predchádzajúcej Weimarskej republiky ešte ostali vo fungovaní Najvyššie vládne orgány a Národné správne orgány.³⁵ Zo začiatku tvorili národní socialisti iba malú časť koalíciej vlády, od 30. januára boli pod vedením Adolfa Hitlera, ktorý bol samozrejme najvyššie postavený. Okrem neho tam boli ďalší nacistickí členovia:

- Wilhelm Frick = ríšsky minister vnútra, mal pod sebou aj úrad pre administratívu
- Hermann Göring = ríšsky minister bez kresla a zároveň pruský minister vnútra
- Franz von Papen = vicekancelár
- Werner von Blomberg = minister obrany
- Konstantin von Neurath = minister zahraničných vecí

³⁵ SHIRER, L.W.: : *Dejiny Vzestup a pád Třetí říše: Dějiny nacistického Německa*. Brno: 2004. s. 253

- Johann Ludwig Schwein von Krosigk = minister financií (tento zostal na svojom poste aj po samovražde Adolfa Hitlera v apríli 1945)

Väčšina kabinetu boli konzervatívne zmýšľajúca a ďalšou časťou boli tzv. apolitici. Hitlerova konzervatívno-nacistická koalíčná vláda mala ochotu spolupracovať aj s tradičnými politickými elitami, ktorí boli konzervatívny, ale na druhej strane radikálne správanie nacistického hnutia zlomilo opozíciu a už začiatkom roku 1933 smerovalo k revolúcii.³⁶ Prechod k vláde jednej strany bol plynulý a nevznikali v krajine žiadne väčšie štrajky alebo nepokoje obyvateľstva. Po prijatí zmocňovacieho zákona sa v rokoch 1933 – 1934 uskutočnil proces, ktorý nacisti nazvali Gleichschaltung, dal by sa preložiť ako koordinácia, ale skôr to bola nacifikácia a usmerňovanie. Na Slovensku sa používa názov glajchšaltácia. Nacisti toto slovo použili schválne, lebo v nemčine to má význam taký, že v svete elektriny všetky vypínače sú zapojené v jednom okruhu a aby mohli byť zapnuté alebo vypnuté je potrebné len jeden jediný hlavný vypínač. Tento názov maximálne vystihoval že všetko v celej krajine má byť podriadené len jednému Vodcovi a všetci musia bezpodmienečne poslúchať a prijímať rozkazy od Führera a fungovať ako jeden celkom. Presne takto bola postavená celá organizačná štruktúra v Nemecku a podriadená Adolfovi Hitlerovi.

Ovládnutie jednotlivých samospráv v krajine ako aj jednotlivých častí krajiny a úradov sa podarilo Nemcov dosiahnuť pomocou série zákonov ktoré prijali 31. marca 1933 a volali sa Gleichschaltungsgesetz. Do čela spolkových krajín boli menovaní vládou ríšski správcovia, ktorí mali právomoc schvaľovať a implementovať zákony bez potreby schválenia parlamentom. 10. marca bola vytvorená strana Nemeckého pracovného frontu (Deutsche Arbeitsfront, DAF), ktorá mala reprezentovať všetok pracujúci ľud.

Glajchšaltáciou museli prejsť aj právo a sudy v Nemecku. Adolf Hitler si zakladal na tom aby ním vytvorený režim bol legitímny. Nacistický právnik tvrdili, že právo ako také je len abstraktný pojem, že je negermánske a až zbytočne veľa sa zaoberá jednotlivcom a jeho právami a tiež aj jeho materialistickými záujmami. Volali ho „buržoázne právo“ a to malo byť odstránené a nahradené spravodlivosťou, ktorú poskytoval nacizmus a zároveň mal rešpektovať vôľu pokrvne spriazneného Völksgemeinschaftu. Charakteristickým znakom, ktorý spájal nacistický koncept ktorý

³⁶ BESSEL, R.: *Nacizmus a vojna*. Bratislava: SLOVART, 2006. s. 33-34

ukazoval ich ponímanie spravodlivosti bola tzv. ochranná väzba. (Schützhaft). To bolo opatrenie, ktoré bolo prijaté následne po prijatí Dekrétu o požiari Ríšskeho snemu. S prijatím tohto dekrétu mala nemecká polícia právomoc zadržať ľudí do väzby a to z jedného dňa na neurčito. Ochranná väzba (schützhaft) sa stala nástrojom, ktorý používali, keď sa chceli zbaviť nepohodlných ľudí, rôznych politických oponentov ale aj Židov a to bez toho, aby mali nejaké dôkazy, ktoré by dokazovali spáchanie činu, bez akéhokoľvek obvinenia alebo dokonca súdu, ten tiež nebol potrebný. Tí, ktorých obvinili, tak ich rovno zavreli do väzenia a odtiaľ už boli presunutí do koncentračných táborov. Rozhodnutie o nich, čo s nimi bude bolo v kompetencii iba polície, súdy do toho vôbec nezasahovali. Zadržaný si tak vôbec nemohol uplatniť niečo také, ako prezumpcia neviny, nemal vôbec žiadnu šancu na obhajobu a veľakrát sa stalo, že samotný zadržaný vôbec nevedel, prečo bol zadržaný a následne uväznený a ani sa to nikdy nedozvedel. Od prevzatia moci bolo takto uväznených neskutočné množstvo ľudí.³⁷ V Nemecku platila absolútna nadradenosť NSDAP, ktorá bola nadradená štátu ako takému. Čo sa týka samotnej trestnoprávnej ochrany NSDAP, tak zákon, ktorý bol vydaný dňa 20. decembra 1934 o zákerných útokoch na štát a stranu a o ochrane straníckych uniforiem. Všetky osoby, ktoré rozširovali informácie, ktorá poškodzovali štát, dôstojnosť ríšskej ríše a vlády alebo zložky národnosocialistickej strany alebo stranu samotnú, tak mohli byť potrestaný odňatím slobody až na dva roky väzenia.³⁸

Štátne orgány podpisovali svoje dokumenty a listiny formulkou Heil Hitler! Tomu nasvedčovalo. Taktiež v júli 1933 dostali príkazom všetci štátni zamestnanci, vrátane právnikov pokyn, aby sa zdravili zdvihnutou pravicom. Zo začiatku mali nacisti vo vláde len troch členov, no v roku 1935 pribudli ďalšie dva miesta, čiže dokopy to bolo päť miest z celkového počtu dvanásť ale v konečnom dôsledku na tom prestalo záležať, lebo ako som už spomínal od roku 1934 sa vláda stretávala už len sporadicky a nakoniec už v roku 1938 neorganizovala žiadne zasadnutia. Väčšina rozhodnutí a to aj tých, ktoré boli najzávažnejšie sa prijímala na nižších úrovniach štátnej správy. Hitler aj všetci členovia tvrdili a verili fanaticky v to, že Führerovo slovo je zákon. Ak sa z nejakého dôvodu zmenil jeho názor, zmenila sa aj jeho politika, myšlienka vodcu bola pre nich jedinou myšlienkou. Je známy aj výrok Wenera Willikensa, ktorý zastával post štátneho

³⁷ DRÁBIK, J.: *Fašizmus*. Bratislava: PREMEDIÁ, 2019. s. 300 - 304

³⁸ TAUCHEN, J.: *Princip jednoty strany a státu jako jeden z principů fungování státního aparátu nacistického Německa* In: *Právo: časopis pro právní teorii a praxi*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2008. č. 4, s. 38

tajomníka na ministerstve potravín, ktorý povedal: *“veľmi často sa v mnohých oblastiach stáva – aj minulý rok – že jednotlivci jednoducho čakali na príkazy a inštrukcie. Nanešťastie, to isté sa bude opakovať aj v budúcnosti, ale je povinnosťou každého pracovať pre Vodcu v rámci ním vymedzených mantinelov a tak, ako by si to on želal. Každý, kto urobí chyby, si to čoskoro všimne. Ale každý, kto sa naozaj snaží pracovať pre Führera, tak ako si to on želá pre jeho ciele, dnes aj v budúcnosti, raz určite získa to najlepšie ocenenie svojej snahy vo forme náhleho právneho potvrdenia jeho práce.”*³⁹ Podľa tohto výroku vidieť, ako bol v Nemecku vnímaný Adolf Hitler a ako slepo ho všetci nasledovali. Hitler mal v pláne dostať sa k moci legálne pomocou samotnej ústavy, čo sa mu aj darilo pomocou ale za výraznej pomoci diktátorských praktík. Samotná ústava upravovala postavenie ríšskeho prezidenta, ktorý umožňoval prezidentovi vydať núdzové nariadenie, hovorí sa o tom v článku 48, článok 25 zas hovoril že umožňuje ríšskemu prezidentovi rozpustiť ríšsky parlament. A podľa článku 53 prezident menuje kancelára a na jeho návrh aj jednotlivých ministrov. A nemusí sa v žiadnom prípade odvolávať na väčšinu.⁴⁰

V Nemecku boli miestne samosprávy aj vlády úplne zrušené a zlikvidované, v roku 1933-1935 boli vydané zákony, ktoré mestské úrady zaradili pod správu Ríšskeho ministerstva vnútra, ktoré mali právo voliť starostov, pokiaľ obyvateľstvo štátu presiahlo číslo 100 000. Ak mali mestá menej ako 100 000 tak miestodržiteľia, ktorých pre jednotlivé provincie vymenoval Adolf Hitler mali právo menovať starostov. Samotný Adolf Hitler si sám stanovil právo, na to aby vymenoval starostu Viedne.⁴¹ V roku 1934 zanikli krajské ministerstvá spravodlivosti a všetky právomoci boli presunuté do vzniknutého Ríšskeho ministerstva spravodlivosti. Celková činnosť riadnych súdov a súdnych procesov bola obmedzená, nakoľko väčšina kompetencií prešla pod NSDAP a trestné veci spadali pod kompetenciu polície. Figuroval tu akurát Ľudový súd, ktoré vznik sa datuje na rok 1934 a bola to jediná inštitúcia, ktorá rozhodovala o tých najväčších zločinoch a najzávažnejších trestných činoch ako bola velezrada, zrada štátu, útoky na ríšskych kancelárov alebo samotného Adolfa Hitlera. Na základe Nariadenia o zriadení zvláštnych súdov z roku 1933, boli zriadené Zvláštne sudy, ktoré mali za úlohu rozhodovať o veciach, ktoré sa týkajú najmä politických zločinov a zároveň o tom, či ide

³⁹ DRÁBIK, J.: *Fašizmus*. Bratislava: PREMEDI, 2019, s. 318

⁴⁰ STRENGE, I.: *Machtübernahme 1933 – Alles auf legalem Weg*. Berlin: Ducker and Humblot GmbH, 2002. s 44-45

⁴¹ SHIRER, L.W.: *Vzestup a pád Třetí říše: Dějiny nacistického Německa*. L.Marek, Brno: 2004. s. 252-253

vôbec o politický zločin rozhodoval samotný súd. Zvláštne súdy rozhodovali na pojednávaní v zostave jedného predsedajúceho a dvoch prísediacich sudcov. V období vojny existovalo v Nemecku aj niekoľko vojnových súdov a vojenských civilných stanných súdov.⁴²

2.6. Vplyv nacizmu na Slovensko a Protektorát Čechy a Morava

V roku 1922 sa začali fašizmom inšpirovať aj prvé skupiny jednotlivcov v slovenskej časti Československa. Najmä Slovenskej národnej strane imponovali všetky ideológie o silnom štáte o odmietaní demokracie, ktorá je slabá. Jednou z prvých bola organizácia, ktorá bola inšpirovaná fašistickým smerom bola Jednota slovenských junákov(Junobrana), ktorá vznikla v decembri 1922. Ďalšou stranou bola strana, ktorá vznikla v novembri 1922 pod názvom Slovenský národný fascisti, ďalším hnutím bola Rodobrana, ktorá vznikla v roku 1923 a v tomto prípade už možne bez okolkov hovoriť o nacistickej strane, ktorá sa vyznačovala násilným správaním jej členov. Jej členovia pochodovali v čiernych košeliach so strieborným rovnoramenným krížom na ľavom vrecku, to boli tie prvé zmienky fašizmu na Slovensku. Úplné iné stopy však zanechala najmä Hlinkova slovenská strana, o ktorej síce do roku 1938 nemôžeme hovoriť o fašizme až v roku 1939 sa začala prejavovať ako revolučná a radikálna, významne sa o to pričínal Jozef Tiso, ktorý začal inklinovať k fašistickým myšlienkam. Hitler pokračoval vo svojej ideologickej vidine a tvrdil, že cieľom nemeckej politiky je ochrana národa jeho zachovanie a podpora reprodukcie, tým sa ale začal objavovať problém priestoru a Nemecko potrebovala ďalšie územia na ktorých by sa mohli rozvíjať. Vedel že nie sú sebestačný za týchto podmienok a budúcnosť Nemecka závisí o získania a vytvorenia priestoru. Najlepším riešením tohto problému sa mu javil plán napadnúť Československo a Rakúsko, síce to plánoval až v rokoch 1943 – 1945 ale nakoniec k tomu prišlo oveľa skôr. V rokoch 1938 a 1939 sa pripojením Rakúska a rozbitím Československa začala uskutočňovať prvá etapa šírenia nacizmu a upevňovanie Nemecka, ktoré malo vedúce postavenie v Európe. Obsadenie Rakúska a Československa bolo iba prvým krokom pochodu na východ v rámci stratégie, ktorou bolo pre Nemcov ovládnutie celého kontinentu.⁴³

⁴² VOJÁČEK, L.: *Dejiny verejného práva v Európe s dodatkom Vývin verejného práva v USA*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2006. s.291

⁴³ COLLOTTI, E.: *Hitler a nacizmus*. Praha: Columbus, 1996. s. 101

Dňa 11. marca 1939 Československá vláda vyhlásila výnimočný stav a snažila sa zabrániť odtrhnutiu Slovenska od zvyšku krajiny, bola zosadená Tisova vláda a bola menovaná nová vláda na čele s K. Sidorom ešte aj 13. marca sa týmto krokom snažili oddialiť odtrhnutie. J. Tiso však dostáva pozvanie od Adolfa Hitlera a tam 14. marca 1939 je oboznámený s návrhom, že buď sa odtrhnú alebo Maďari. Dňa 15. marca 1939 Hitler premenil Československo na Protektorát Čechy a Morava a Slovensko bolo jeho vôľu, bolo takým jeho satelitom, ktoré sa tvárilo že je samostatné, ale pritom plne spadalo pod jeho moc. Slovenský snem vyhlásil Slovenskú republiku, ktorá spadala pod záštitu Nemecka a zvyšok územia Podkarpatskej Ukrajiny si zabralo Maďarsko. Ešte z noci zo 14. marca na 15. marca 1939 sa Emil Hácha, v sprievode Františka Chvalkovského, českého veľvyslanca v Nemecku, na svoju vlastnú žiadosť stretol s Hitlerom v Berlíne, Hitler im ale povedal, dal rozkaz o pripojení Čiech k Nemeckej ríši. Prezident Emil Hácha pod psychickým nátlakom Adolfa Hitlera, ktorý ho podľa dostupných informácií doslova naháňal po miestnosti a pod hrozbou bombardovania Prahy podpísal prehlásenie Československej a Nemeckej vlády, že Československá vláda súhlasí s okupáciou a že to bolo práve Česko ktoré si samo vyžiadalo, aby ho Nemecko okupovalo. Emil Hácha telefonicky informoval vládu, aby prijala prehlásenie, stalo sa tak 15. marca o 4:00 h ráno a začala sa okupácia následne 16. marca 1939 bol vydaný výnos o zriadení protektorátu Bohmen und Mähren (Protektorát Čechy a Morava)⁴⁴ na druhý deň, tak nemecké jednotky vstúpili na československé územie a začala sa národná tragédia. V protektoráte a ani v prípade Slovenska nemal Hitler vôbec záujem, aby odovzdal moc do rúk radikálnym fašistom. Vždy, keď to bolo možné tak odovzdal moc konzervatívnejším vládam, aby mu zaistili nemeckého vojnového úsilia. Slovenskému štátu chýbala prepracovaná a najmä pevná ideológia, ktorá sa nemení a ktorá je tak charakteristická pre všetky fašistické režimy. Dá sa povedať že slovenský štát bol klasický príklad kolaborantského režimu. Na jednej strane bol vražedný, autoritatívny a mal aj mnoho fašistických črt ale v konečnom dôsledku nebol fašistický a nacifikoval sa veľmi pomaly.⁴⁵ Keď skoro ráno 15. marca vnikli nemecké vojská na územie Československa Hitler bol spokojný, už dlhšiu obdobie totiž sledoval dianie a vývoj situácie na tomto území a bol presvedčený, že spolužitie národov Čechov a Slovákov nie je možné. Zaujímal sa najmä o Čechy a Moravu, Slovensko nebolo pre neho až také

⁴⁴ NĚMEC, V., BAREK, D.: *Vytvoření protektorátu Bohmen und Mahren*, Dějepis.com
<https://www.dejepis.com/ucebnice/vytvoreni-protektoratu-bohmen-und-mahren>

⁴⁵ DRÁBIK, J.: *Fašizmus*. Bratislava: PREMEDIA, 2019. s. 463-468

dôležité, preto mu umožnil aby si vytvorilo „samostatný štát“. Bol presvedčený o tom, že práve Čechy a Morava patria k Nemecku, považoval ich za strategicky veľmi dôležité územie, najmä keď plánoval rozširovať svoje územie smerom ešte viac na východ.

Právnym základom Protektorátu Čechy a Morava sa stal Hitlerov výnos, ktorý bol zo dňa 16. marca 1939, v ktorom napísal, že územie bývalej republiky, ktorú obsadil v marci v roku 1939 svojim vojskom, bude patriť do územia nemeckej ríše. Obyvatelia, ktorí boli nemeckej národnosti sa automaticky stali nemeckými štátnymi príslušníkmi, ostatní obyvatelia územia sa stali príslušníkmi protektorátu. Protektorát ako taký mal formu autonómneho štatútu ale všetko musel vykonávať s súlade s právom a s potrebami Nemeckej Ríše. Všetky zahraničné veci územia Protektorátu však mala v kompetencii ríša, vyhradila si právo vydávať všetky právne predpisy a zabezpečovala aj vojenskú ochranu a vykonávanie opatrení, ktoré boli potrebné pre bezpečnosť a poriadok. Bola tam do určitej miery zachovaná platnosť právneho poriadku Československa, ale zároveň tu zaviedli aj platnosť nemeckého právneho systému. Uplatňovanie nemeckého práva malo výlučne platiť na nemeckých štátnych príslušníkov, iba v ojedinelých prípadoch na protektorátnych príslušníkov. Tieto právne poriadky boli upravené vo výnosoch o zriadení Protektorátu. V skratke to znamenalo, že domáci právny poriadok platí v tom prípade ak neodporuje nemeckému právu.⁴⁶ Stanné právo priamo súviselo so zastupujúcim ríšskym protektorom Reinhardom Heydrichom a s ríšskymi zákonmi, ktoré boli v protektoráte vydávané ako výnosy. Mali za úlohu podlomiť morálku obyvateľov Protektorátu, nakoľko sa v krajine začala rozmáhať domáca aj zahraničná odbojová činnosť. Stanné právo bolo sprevádzané hromadným zatýkaním a násilným správaním sa nemeckej tajnej štátnej polície Gestapa. Gestapo malo za úlohu zneškodňovať všetky odbojové skupiny, tie boli však natoľko silné že správy o nich sa dostali až do Berlína.

Upevňovanie nacistického režimu na území protektorátu sa nedarilo, nakoľko odpor obyvateľstva na tomto území stále silnel. Gestapo a K. H. Frank navrhovali tvrdší a násilnejší prístup a radikálne postihy, keď sa nejaký obyvateľ dopustil sabotáže, mal byť popravený na výstrahu pre všetkých a tým chceli zabrániť aby sa nepokoje šírili. Frank o tejto situácii v Protektoráte informoval aj Adolfa Hitlera. Zaujímavosťou je, že po zriadení Protektorátu Čechy a Morava sa zmenili aj štátne sviatky, boli zrušené všetky sviatky, ktoré by mohli akýmkoľvek spôsobom podporovať nacionálne myšlienky

⁴⁶ VOJÁČEK, L.-KOLÁRIK, J.-GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny (1918-1992)*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2011. s. 27

Československej republiky a pribudli nové sviatky napríklad 16. marca, ktorý bol vyhlásený za deň vyhlásenia Protektorátu Čechy a Morava a tiež pribudol sviatok 20. apríla ako deň narodenín Adolfa Hitlera. Kontrola tlače bola v protektoráte pod Úradom ríšskeho protektora, nakoľko tlač bola chápaná ako prostriedok na presadzovanie politiky štátu a na štátnu propagandu. Nacisti obrátili svoju propagandu na seba a zamerali sa na pracujúceho človeka, s tým, že ak človek poctivo pracuje či už v baniach, na poli alebo v továrni a naplňuje hospodársky potenciál protektorátu, nemusí sa ničoho báť. Nemcom išlo najmä o nerastné suroviny a strojárenskú výrobu, z ktorej by mohli najviac ťažiť a použiť ju na vojenské účely.⁴⁷

Slovensko malo v plánoch pri rozdelení Československa Hitlerovi poslúžiť ako nejaký ten druh stimulu pre dobré vzťahy s Maďarskom. Hitler povedal, že o Slovensko ako také nemá záujem a je ochotný ho úplne prepustiť Maďarsku, lenže územie karpatského hrebeňa malo významnú úlohu v stratégii. Maďarsko sa zaviazalo, že keď po rozpadnutí Československa prideli Slovensko im, tak Slovensku bude poskytnutá čo najširšia samospráva. Úloha Slovenska sa dosť dlho nemenila, boli predstavy, že Slováci si želajú aby boli naspäť súčasťou Maďarska. Hitler bol konfrontovaný otázkou, čo teda so Slovenskom a pri opätovnej návšteve pri maďarskom predsedovi sa presvedčil o svojom názore, že na Maďarsko sa vo svojich plánoch nemôže spoliehať, že Slovensku poskytne rozsiahlu autonómiu a rozkúskovanie Slovenska nie je v jeho záujme. Hitler bol ochotný Maďarsku dať len nejaké pohraničné úpravy so Slovenskom, ktoré by boli v ich prospech, ale Bratislava (s výnimkou Petržalky, ktorá mala pripadnúť Nemecku) mala zostať Slovensku. Slovensko malo plniť určitý druh múru a bariéry, ktorý by oddeľoval Poľsko od Maďarska a malo slúžiť ako pomyselný most, ktorým by mohlo Nemecko prejsť na východ. Mníchovská dohoda priniesla do otázky čo so Slovenskom zas iný pohľad. Nemecko nemalo voči Hlinkovej strane HSĽS skoro žiadne výhrady, naďalej sa ale pohrávalo s myšlienkou a podporou Maďarska, Hitler bol ale striktne rozhodnutý, že Slovensko nebude priradovať Maďarsku a žiadny návrat starých čias v podobe Uhorska sa konať nebude. Celý október 1938 sa snažila maďarská aj slovenská vláda „zapáčiť

⁴⁷ ÚSTAV PRO VÝZKUM TOTALITNÍCH REŽIMU.: *Tři osudové březnové dny:14-16 březen 1939.*
www.ustrcr.cz/uvod/doba-nesvobody-1938-1945/tri-osudove-breznove-dny-14-16-brezen-1939

Nemecku. S vyhlásením autonómie na Slovensku bolo vidieť prílev nemeckých agentov, novinárov.⁴⁸

Keď bol v marci 1939 definitívne vyhlásený protektorát Čechy a Morava a Slovensko sa stalo napriek všetkým dohadom samostatným štátom, zmenilo si po prijatí ústavy dňa 21. júla 1939 názov na Slovenská republika. Na čelo republiky sa postavil J. Tiso, ktorý bol vo funkcii od októbra 1939. Slovenská republika bola pod vplyvom Adolfa Hitlera a nacistického Nemecka. Suverenita Slovenskej republiky bola obmedzená účasťou na vojenských operáciách po boku nacistického Nemecka či už v boji proti Poľsku aj proti Sovietskemu zväzu. Celkovo prešlo východným frontom viac ako 100 000 slovenských vojakov a nakoľko od júna 1944 bola vyhlásená aj vojna proti USA a Veľkej Británii, letectvo USA začalo s bombardovaním aj Slovenského územia. Slovensko bolo úplne podriadené Nemecku, pod kontrolu Nemecka sa dostali aj všetky Slovenské podniky a Nemecko si dosadzovalo na všetky slovenské ministerstvá, úrady aj priemyselné podniky svojich ľudí. Na Slovensku postupne narastali opozičné nálady najmä v roku 1943 po neúspechoch nacistického Nemecka. Začali vznikať ilegálne orgány a začali pripravovať ozbrojený prevrat proti nacistickému režimu. Povstanie nakoniec vypuklo 29. augusta 1944, bola to odozva na obsadzovanie slovenského územia nemeckými nacistami. Nacistické orgány na Slovensku rozpútali veľmi krutý teror, vrátane vražd, vypaľovania dedín, odvečenia desiatok tisíc slovenských obyvateľov do koncentračných a zajateckých táborov. Veľmi kruto bolo zasiahnuté aj židovské obyvateľstvo. Samotným vypuknutím povstania sa začal rozpad slovenského štátu. Koncom apríla 1945 bola oslobodená veľká časť územia Slovenska a následne sa stalo Slovensko opäť súčasťou Československej republiky.⁴⁹

⁴⁸ SCHVARC, M.: *Tretia ríša a vznik slovenského štátu*. Bratislava: Ústav pamäti národa, 2008. ISBN 978-80-89335-02-2 https://www.upn.gov.sk/publikacie_web/tretia-risa-dokumenty-l.pdf

⁴⁹ MÚZEUM SNP.: *Slovensko v rokoch 1938-1945*.

<http://www.muzeumsnp.sk/historia/slovensko-v-rokoch-1938-1945/>

3. PRÁVNÝ PORIADOK NACISTICKÉHO NEMECKA

Justícia ako taká a samozrejme aj súdy predstavovali pre nacistov najväčšie prekážky. Hitler samotný tvrdil, že je vyslovene potrebné aby zákonodarná a súdna moc bola použitá tak aby bola účinnou zbraňou systému. Začalo sa cielené prenasledovanie všetkých právnikov, ktorých považoval za hanbu spoločnosti a mal v pláne všetkých sudcov aj právnikov zbaviť ich funkcie. Právnikov a sudcov teda celkovú justíciu v krajine považoval z hlupákov, ktorí sú rakovinou celého národa. V Ríši mali právo vyjadrovať sa k prípadom vysoko postavení predstavitelia, ktorí vôbec nemali o práve žiadne znalosti a neboli vyštudovanými právnikmi. Frank Hanse definoval právo v Nemecku: *“právo je to, čo prospieva nemeckému národu.”*⁵⁰ Najmä v období 2. svetovej vojny došlo k úplnému odstráneniu nezávislosti súdneho rozhodovania a výkonná moc bola maximálne podriadená. Nacisti nemali vôbec dôveru k justícii a dochádzalo k mnohým útokom na právnikov a sudcov, dokonca ich nezákonne zatkli a väznili. NSDAP sa snažilo prostredníctvom tlače ovplyvňovať obyvateľov a obviňovať sudcov. Prokurátori boli manipulovaní a úplne podriadení ríšskemu ministerstvu spravodlivosti a museli plniť ich príkazy.

Právnym základom pre personálne čistky v ríši bol Zákon o Znovuobnovení úradníctva z roku 1933. Cieľom tohto zákona bolo očistenie od všetkých nežiaducich sudcov a prokurátorov. Tento zákon vytváral nátlak na sudcov pod hrozbou preloženia alebo penzionovania a tým bola rušená ústavne zakotvená sudcovská nezávislosť. Niektorí sudcovia boli vystavení neustálemu teroru pokiaľ neopustia svoj úrad. Boli im udeľované disciplinárne testy pomocou ktorých robili personálne čistky. Hitler však chcel do justície dosadzovať svojich ľudí, ktorí by robili rozhodnutia v prospech strany a chcel presadiť svoju predstavu justície, práva a súdu.⁵¹

3.1. Trestné právo

Trestné právo možno považovať za jedno z najhlavnejších z právneho systému. Trestné právo sa zaoberá otázkou viny a trestu a zároveň je jeho úlohou stanoviť to, čo je trestný čin a aký trest je potrebný zaň uložiť. Predmetom trestného práva v nacistickom

⁵⁰ KNAPP, V.: *Problém nacistické právní filosofie*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. s 48

⁵¹ LINDTNER, D.: *Vývoj trestního soudnictví v Německu v letech 1933 -1945*, Právne listy, 2022
<https://www.pravnelisty.sk/monitoring-literatury/a824-vyvoj-trestniho-soudnictvi-v-nemecku-v-letech-1933-1945>

Nemecku bolo len to, čo Adolf Hitler a jeho NSDAP označila za trestný čin a teda tak označila ako potrebné, aby bol začatý súdny proces. Podstatnou zmenou bol pohľad na samotný predmet trestania. Nebol potrestaný sa totiž skutkový zločin ale zločinec. V platnosti bol stále zákonník z roku 1871, ktorý bol postupne novelizovaný a doplňovaný vedľajšími zákonmi.⁵² Trestnoprávnu politiku v krajine môžeme zhrnúť tak že, samotný trest bol uložený len na základe právneho poznatku trest musel byť schválený nacistami a mal za úlohu udržať vytvorené spoločenstvo a len v ojedinelých prípadoch bolo uloženie trestu zverené zákonodarcom vlastnému trestnému súdnictvu. Všetky normy udávala NSDAP aby vývoj ríše bol neohrozený a bol zaistený.⁵³ Medzi základné zásady trestného práva patrí zásada zákonnosti, boli presvedčení o tom, že trestať je možné aj na základe právneho citu, bez toho aby to boli ukotvené v zákone v písanej podobe. V novele trestného zákonníku z roku 1935 bolo stanovené, že potrestaný mohol byť aj ten, kto spáchal trestný čin nielen podľa zákona, ale tiež podľa základnej myšlienky trestného zákona a podľa myšlienky zdravého národného citenia.⁵⁴

Trestný zákonník bol zastaralý a nacistami bol využívaný na dosiahnutie ich cieľov. Z trestného zákonníka odstránili zásady *nullum crimen sine lege* (žiadny zločin bez zákona), ktoré predstavujú jeden zo základných pilierov právneho štátu. Prvý krát boli tieto zásady formulované práve v rakúskom všeobecnom zákonníku o zločinoch a trestoch z r. 1787 a neskôr v roku 1813 v bavorskom trestnom zákonníku, podľa neho je trestným činom len to, čo je stanovené ako trestný čin v zákone a len takýto čin môže byť potrestaný, a zároveň je vylúčený extenzívny výklad trestného zákona a alebo použitie analógie v neprospech, podľa nacistického postoja toto neplatilo. Princíp analógie bo tiež následne odstránený. Priestupky v krajine boli skôr politického charakteru, zatiaľ čo prečiny sa brali oveľa vážnejšie a boli považované za ťažšie trestné činy, za ktoré mohol byť uložený trest aj päť rokov väzenia. Ukladanie trestov malo odplatný charakter a častokrát bola na obvineného uložená väzba, ktorá nemala časové ohraňenie. Nacisti v roku 1938 doplnili zákony a vydali vojenský trestný poriadok, tu bol zakotvený trestný čin o rozvracaní brannej moci. Na základe tohto zákona mohol byť

⁵² TAUCHEN, J.: *Vývoj trestného súdnictva v Nemecku v letech 1933-1945*. Ostrava: KEY Publishing, 2010. s. 96

⁵³ FRANK, H.: *Nationalsozialistische Strafrechtspolitik*. Mníchov : Zentralverlag der NSDAP s. 37

⁵⁴ *Zákon o změně trestního zákoníku z 18. mája 1935* (RGBl. I s.839)

obvinený odsúdený a následne obesený, ak to spadalo do v ich ponímaní do zdravého ľudského cítenia.⁵⁵

3.2. Občianske právo

Občianske právo ako vieme upravuje právo vo vzťahu k občanovi a vzťahy v občianskom práve sú výsledkom slobodnej vôle, súčasťou sú aj vecné práva a ochrana osobnosti, preto práve tieto predstavovali pre nacistov najväčší problém, lebo sa nezhodovali s ich presvedčením a potrebovali z neho odstrániť všetku liberálnosť. Nechceli však vytvárať nový zákonník a preto zostal v platnosti ten z 18. augusta 1896 , a pristúpili len na reformu občianskeho zákonníku. Dr. Louis Rudolph Franz Schlegelberger, ktorý bol v tom čase štátnym tajomníkom nemeckého ríšskeho ministerstva spravodlivosti, chcel zahrnúť do občianskeho práva osobné právo vrátane dedičského a rodinného práva, ďalej v druhej časti by sa občianske právo týkalo a upravovalo korporácie a spoločnosť , tretia časť by sa zaoberala pozemkovým právom a posledná štvrtá časť by zahŕňala úpravu obligačného práva.⁵⁶ Občianske právo reprezentovalo potreby štátu a potreby jednotlivcov museli byť podriadené v prospech spoločnosti, lebo ak sa tak nestalo, bolo to považované za rozpor so zákonom. A podľa nacistov potreby štátu a jednotlivca splývali v jednu a tak prospievali všeobecnému blahu. Manželstvo považovali nacisti za posvätné a za základný kameň rodiny s podmienkou založenia čistej rasy, kde platil zákon o ochrane nemeckej krvi a proti duševne chorému potomstvu. Práva ale aj povinnosti boli upravené podľa samotného postavenia ženy v spoločnosti, muž mal ženu viesť a úlohou ženy bolo aby priviedla na svet čo najviac detí čistej krvi. Ríša sa snažila vytvoriť manželom, tak podmienky aby oni mohli zas na oplátku plniť ideu budovania veľkej neohrozenej ríše, prispievali im na každé dieťa a ponúkali im pôžičky bez úrokov. Najmä v rodinách, v ktorých bolo viac detí sa matka starala výhradne o potreby rodiny a chod domácnosti a manžel bol zárobkovo činný a bol povinný zarábať peniaze tak , aby uživil svoju rodinu. Čo sa týka dedičského zákona, opäť bol doplnený len dodatkami. Týmito dodatkami bol napríklad vylúčený s dedičského konania ten občan, ktorý svoje občianstvo stratil (platilo to najmä na Židov). V prípade vlastníckeho práva považovali za vlastníka len za správcu majetku,

⁵⁵ SKŘEJPKOVÁ, P., SOUKUP, L. : *Nedemokratické právní systémy*. Praha: Havlíček Brain Team, 2011. s. 54-55

⁵⁶ MANDL, V.: *Právní soustava německé říše*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství, 1939. s. 76

s ktorým musel vlastník nakladať v prospech národného spoločenstva ríše, pod pojmom majetok mysleli najmä pôdu. Aj otázkach dedičského konania mali nacisti vyhranený názor, závet a poslednú vôľu nerešpektovali, chceli zákon nastaviť tak, aby dedenie majetku bolo po čistej krvnej línii výsostne jedného rodu a napríklad zaujímavosťou je, že impotentný občania boli vylúčený z dedičského konania. Aj tu možno badať, že posadnutosť čistou krvou čiže rasovou čistotou bolo ovplyvnené celé fungovanie právneho systému v nacistickom Nemecku.⁵⁷

3.3 Pracovné právo

Pracovné právo v nacistickom Nemecku fungovalo na základe všetkých princípov fungovania nacizmu takým spôsobom, že vykonanie práce bolo podmienené tým, že jej výsledky prinesú prosperitu ríše a národa na základe vodcovského princípu a s myšlienkou na národnú pospolitosť. Zmenil sa tu vzťah chápania pracovnej zmluvy a pracovného pomeru z obligačného súkromného vzťahu zamestnanca a zamestnávateľa na vzťah verejný. Všetko muselo byť prispôsobené ideologickým cieľom krajiny. Aby bola odstránená nezamestnanosť bol prijatý zákon na zníženie nezamestnanosti, ktorý mal vytvárať podmienky pre priame sprostredkovanie práce. Zmenil sa aj vzťah zamestnanca a odborových zväzov, odbory poskytovali záruky na zabezpečenie záujmov pracujúcich a vyjednávanie lepších podmienok pri práci. Prácu ako takú považoval Hitler za základný kameň budovania ríše a bola tvrdo kontrolovaná pracovná morálka, výkony a to aký práca prináša úžitok pre spoločnosť.⁵⁸ K nútenému rozpusteniu všetkých pracovných odborov a konfiškácii ich majetku došlo 2. mája 1933. Následne 1. mája 1933 bola založená Nemecká pracovná fronta (Deutsche Arbeitsfront) DAF, ktorá slúžila ako organizácia do ktorej boli prijímaní robotníci, zamestnávateľia aj úradníci a zas možno povedať, že plnila ideu národnej pospolitosti. DAF združovala teda všetkých zamestnancov a dalo by sa povedať, že plnila funkciu ROH, ktorá fungovala za čias komunistov. Na čele DAF stál Dr. Robert Ley a oficiálnou úlohou pracovnej fronty bolo zlepšovať pracovné podmienky, chrániť záujmy pracujúcich ale v konečnom dôsledku išlo samozrejme o udržanie súhlasu s nacistickým režimom a kontrola pracujúcich.⁵⁹

⁵⁷ TAUCHEN, J.: *Nacistické dědictvé právo*. Časopis pro právní vědu a praxi: 2012. s. 299
<https://journals.muni.cz/cvpv/article/view/5870>

⁵⁸ KNAPP, V.: *Problém nacistické právní filosofie*. Dobrá Voda: Ales Čienek, 2002. s. 195-196

⁵⁹ COLLOTTI, E.: *Hitler a nacizmus*. Praha: Columbus, 1996. s. 86-87

3.4 Norimberské zákony

Adolf Hitler vo svojej politike, či už domácej alebo zahraničnej presadzoval veľmi tvrdé antisemitské opatrenia. Už pred norimberskými zákonmi bol zákon ktorý sa dotkol postavenia židov a hovoril : *“úradníci, ktorí nie sú árijského pôvodu, sú prelození do dôchodku”*⁶⁰ výnimku tvorili vojnoví veteráni. Už keď 15. septembra 1935 Hitler v Norimbergu vyhlásil svoje dva kľúčové zákony, ktoré kodifikovali štatút Židov, boli v krajine už veľké protižidovské opatrenia . Norimberské zákony (Nürnberger Gesetze) zbavili Židov akýchkoľvek práv, neskôr boli dokonca rozšírené o Rómov(26. novembra). Židia boli všetkými spôsobmi vylúčení zo spoločnosti, boli prenasledovaní, rasovo diskriminovaní a nakoniec bola na nich vykonaná genocída. Pri vytváraní Norimberských zákonov sa nacisti inšpirovali aj zákonmi Jima Crowa, ale americký rasizmus bol decentralizovaný na rozdiel od nemeckého, ktorý bol centrálné koordinovaný a mal tendenciu ku genocíde. V Nemecku dochádzalo k určitej nevraživosti voči Židom už pred tým, ako nastúpila k moci NSDAP, ale keď sa dostal k moci Hitler, tak nevraživosť k Židom narástla do obrovských rozmerov. V histórii je spomínaný pojem „krištáľová noc“ (symbol rozbitého skla), bola to noc z 9. do 10. novembra 1938, keď väčšina obchodov, nemocníc, škôl a domov, ktoré patrili Židom boli zničené a spustošené jednotkami SA, dokonca aj mnohými nemeckými civilnými občanmi. Bolo vtedy po celom území Nemecka, Rakúska ale aj v Sudetoch zničených 267 synagóg a 7000 obchodov, zavraždených 91 židovských občanov, aj keď samozrejme tieto počty nemusia zodpovedať skutočnosti.⁶¹

Norimberské zákony zahŕňali dva základné legislatívne opatrenia:

- Zákon o ríšskom občianstve(Reichsbürgergesetz)
- Zákon o ochrane nemeckej krvi a nemeckej cti(Gesetz zum Schutze des deutschen Blutes unter der deutschen Ehre)

V prvej norme Zákona ríšskom občianstve bolo stanovené, že občanom Ríše, mohol byť len človek nemeckej krvi. Z toho vyplývalo, že Žid v žiadnom prípade nemôže byť občanom Ríše, z toho dôvodu nemá žiadne volebné právo a nemôže ani zastávať žiadny verejný úrad. Podľa zákona bol jediný ríšsky občan čistej krvi oprávnený využívať ríšske práva, príslušnosť k národu a k ríši nebola automaticky pridelená, ale každý až po

⁶⁰ odst. 1 § 3 zákona k obrodě veřejné správy ze dne 7. apríla 1933 (RGBl. I S. 175).

⁶¹ DRÁBIK, J.: *Fašizmus*. Bratislava: PREMEDIÁ, 2019. s. 342

splnení podmienok, ktoré boli stanovené zákonom dostal ríšske občianstvo. V druhej norme Zákona o ochrane nemeckej krvi bolo vyslovene zakázané, aby sa uzatvárali manželstvá medzi Židmi a občanmi nemeckej krvi, pod zámienkou toho, že chceli zachovať čistú krv. Ak náhodou už pred týmto zákonom boli nejaké manželstvá uzavreté, považovali ich za neplatné a zrušené. Taktiež sexuálny styk medzi Židmi a obyvateľmi ríše bol zakázaný a jeho porušenie sa trestalo väzením. Boli vytvorené tri základné skupiny podľa, toho aký mali počet židovských predkov:

- Nemecké osoby a osoby, ktoré sú druhovo príbuzné krvou
- Miešanci – stupeň prvý = aspoň 2 osoby židovský prarodič
- Miešanci – stupeň druhý = aspoň 1 osoby židovský prarodič

Medzi norimberské zákony sú niekedy v odbornej literatúre zaradené aj:

- Zákon proti dedične chorému potomstvu
- Zákon na ochranu dedičného zdravia nemeckého ľudu (Zákon o zdraví v manželstve)
- Zákon o ríšskej vlajke

Norimberské zákony mali politické aj súdne dôsledky a okrem týchto dopadov dopady aj psychologické. Boli tvrdo rasovo diskriminačné a samotný antisemitizmus sa zrazu stáva povinnosťou. Židia, boli pod tlakom násilia zbavovaní všetkého svojho majetku a donútení k opusteniu svojho obydlia a vyst'ahovaní. Židia boli oficiálne a verejne zahanbení a akýkoľvek nátlak a násilie na nich nebolo potrestané. Žid muž musel od 17. augusta 1938 pred svoje meno dávať meno Israel a žena meno Sarah.⁶² Antisemitský postoj v krajine sa snažil Židov najprv donútiť k vyst'ahovaniu a k opusteniu krajiny a emigrácii. Židov chceli deportovať z Nemecka aj z Európy niekde do Palestíny, Madagaskar alebo na Sibír. Počet obyvateľov židovskej národnosti sa v krajine postupne znížil na 214 000. Najmä koncom roku 1938 sa situácia v krajine natoľko vyostřila, že nacisti sa neštítali ničoho a dá sa povedať, že stratili komplet všetky zábrany.⁶³

⁶² COLLOTTI, E.: *Hitler a nacizmus*. Praha: Columbus, 1996. s. 74-77

⁶³ DRÁBIK, J.: *Fašizmus*. Bratislava: PREMEDIA, 2019. s. 344

ZÁVER

Cieľom bakalárskej práce bolo zachytiť situáciu v Nemecku období rokov 1939-1945, kedy v Nemecku vládla nacistická diktatúra a objasnenie toho, ako v tomto období fungoval právny systém, ktorý bol do veľkej miery ovplyvnený vtedajším fungovaním spoločnosti. Je potrebné si uvedomiť, že tieto udalosti sa nestali až tak dávno a že k nim dochádzalo v období hospodárskej krízy, ktorá nenastala len v Nemecku ale po celom svete. Nacizmus ako taký, bol už rozoberaný mnohokrát a v dnešnej dobe si uvedomujeme, že keď sa dostali nacisti k moci, boli spáchané zločiny, ktoré mali rozsiahle následky pre fungovanie celej krajiny. V takej krajine kde sa presadzuje nacizmus, nie sú vytvorené podmienky ani pre správne fungovanie právneho systému.

V dôsledku celej ideológie nacizmu, boli odstránené všetky základné zásady, ktoré sú charakteristické pre demokraciu a základné zásady štátneho riadenia v krajine boli potlačené. Prácu sme vypracovali tak, aby vypovedala o pomeroch v Nemecku počas nastolenia nastickej diktatúry a fungovaní právneho systému v Nemecku v rokoch 1939 – 1945, s tým že takéto fungovanie by teraz, v dnešnom období nebolo absolútne prípustné, pretože odporuje všetkým základom práv a slobôd. Téma nacizmu a fungovanie právneho systému v Nemecku v období rokov 1939 – 1945 je nesmierne obsiahla téma, preto nie je možné úplne dopodrobna rozobrať celú problematiku v jednej práci, napriek tomu sme sa snažili priblížiť túto problematiku čo najlepšie, zároveň sme chceli definovať základné informácie o fašizme, nacizme a následne porovnať znaky, ktoré ich spájali a naopak rozdeľovali a rozanalyzovať štátnu organizáciu v nacistickom Nemecku a priblížiť fungovanie právneho poriadku v období nacizmu v rokoch 1939-1945.

Diktatúra v Nemecku formovala respektíve sa dá povedať, že skôr deformovala život celej spoločnosti vrátane právneho systému. Jej zámerom bolo zotročenie a úplné podriadenie obyvateľov a medzi najjednoduchšie prostriedky, aby uskutočnili tento zámer je práve právo, nakoľko čo je zákonom dané v krajine sa musí dodržiavať. Nacistické právo slúžilo ideológii celého nacistického režimu v Nemecku, preto bolo prispôbované tak, aby boli dosiahnuté ciele v prospech ríše a nacisti boli schopní vykonať čokoľvek, aby svoje ciele dosiahli.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

BEŇA, J.: *Súčasná dejiny práva krajín Európy*. Banská Bystrica: Prf UMB Banská Bystrica, 1998. s. 349. ISBN 80-8055-143-X

BESSEL, R.: *Nacizmus a vojna*. Bratislava: SLOVART, 2006. s. 269. ISBN 80-8085-156-5

COLLOTTI, E.: *Hitler a nacizmus*. 1996, Praha: Columbus, 1996. s. 157. ISBN 80-85928-44-2

DRÁBIK, J.: *Fašizmus*. Bratislava: PREMEDIÁ, 2019. s. 643. ISBN 978-80-8159-781-7

FEDER, G.: *Program NSDAP a jeho svetonázorová podstata*. Brno: Guidemedia, 2013. s. 103. ISBN 978-80-905310-5-5.

FRANK, H.: *Nationalsozialistische Strafrechtspolitik*, Mníchov : Zentralverlag der NSDAP, 1938. s. 50

HEYWOOD, A. 1994. *Politické ideologie*. 1. vyd. Praha: VICTORIA PUBLISHING, a. s. 368 s. ISBN 978-80-7380-137-3

HITLER, A.: *Mein Kampf*. Praha: NAŠE VOJSKO, 2016. s. 526. ISBN 978-80-206-1595-4

KERSHAW, I.: *Hitler 1. diel*, Praha: Argo, 2004. s. 680. ISBN 8072036343

KNAPP, V.: *Problém nacistické právni filosofie*. Dobrá Voda: Aleš Čienek, 2002. s. 239. ISBN 808647321X

KNAPP, V.: *Problém nacistické právni filosofie*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 239 s. ISBN 80-86473-21-x

KREIBICH, K. 1957, *Jak došlo v Německu k fašismu*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 143 s.

MANDL, V.: *Právni soustava německé říše*, Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství, 1939. s. 128

NEUMAN, J. NEUMAN, M.: *Weimarská ústava, Ústava Německé říše*, 1. vydanie, slovenský preklad, 2020. s. 34. ISBN 978-80-570-2234-3 (online)

SHIRER, W. L.: *Vzestup a pád Třetí říše: Dějiny nacistického Německa*, Brno: L. Marek, 2004. s. 1118. ISBN 80-86263-51-7

SHIRER, W. L.: *Vznik a pád Třetí říše*, Praha: Naše vojsko, 2008. s. 251. ISBN 978-80-206-1078-2

SKŘEJPKOVÁ, P., SOUKUP, L.: *Nedemokratické právní systémy*, Praha: Havlíček Brain Team, 2011. s. 200. ISBN 9788087109243

STRENGE, I.: *Machtübernahme 1933 – Alles auf legalem Weg*. Berlin: Ducker and Humblot GmbH, 2002. s. 209. ISBN 3-428-10815-9. S. 44

TAUCHEN, J.: *Vývoj trestného súdnictva v Nemecku v letech 1933-1945*. Ostrava: KEY Publishing, 2010. s. 96

VOJÁČEK, L.: *Dejiny verejného práva v Európe s dodatkom Vývoj verejného práva v USA*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave. 2004. s. 385. ISBN 80-71601-76-4

VOJÁČEK, L.-KOLÁRIK, J.-GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny (1918-1992)*, Bratislava: EUROKÓDEX, 2011. s. 424 ISBN 978-80-89447-42-8

Internetové zdroje

DRABIK, J.: *Ludia si to nemýlia, nacizmus je fašizmus*. Bratislava: Denník N, 2016
<https://dennikn.sk/482285/ludia-nemylia-nacizmus-fasizmus/>

ENCYKLOPEDIA: *Osobnosti, skupiny, dynastie - Adolf Hitler*. 2019
<https://encyklopediapoznania.sk/clanok/8035/hitler-adolf-1889-1945>

GRIFFIN, R.: *Fascism*. Oxford: Brookes University, 2012.
https://is.muni.cz/do/teiresias/elearning/io_studenti_s_sn/116546875/podklady/studenti_se_zp_-_nevhodne_dokumenty/3-Clanek.pdf

HOLOCAUST ENCYKLOPEDIA.: *Gestapo*. United States Holocaust Memorial museum. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/gestapo>

LINDTNER, D.: *Vývoj trestního soudnictví v Německu v letech 1933 -1945*, Právne listy, 2022 <https://www.pravnelisty.sk/monitoring-literatury/a824-vyvoj-trestniho-soudnictvi-v-nemecku-v-letech-1933-1945>

MÚZEUM SNP.: *Slovensko v rokoch 1938-1945*.
<http://www.muzeumsnp.sk/historia/slovensko-v-rokoch-1938-1945/>

NĚMEC, V., BAREK, D.: *Vytvoření protektorátu Bohmen und Mahren*, Dějepis.com
<https://www.dejepis.com/ucebnice/vytvoreni-protektoratu-bohmen-und-mahren>

SCHVARC, M.: *Tretia ríša a vznik slovenského štátu*. Bratislava: Ústav pamäti národa, 2008. ISBN 978-80-89335-02-2

https://www.upn.gov.sk/publikacie_web/tretia-risa-dokumenty-I.pdf

TASR.: *Posledné podrobnosti o smrti Adolfa Hitlera boli odtajnené v roku 1993*. 2015
<https://www.teraz.sk/magazin/adolf-hitler-vyrocie-umrtia/132462-clanok.html?mostViewedArticlesInSectionTab=1>

TAUCHEN, J.: *Nacistické dědické právo*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2012
<https://journals.muni.cz/cvpv/article/view/5870>

THE FREEDOM STRUGGLE.: *25- bodový program Národnosocialistickej nemeckej strany(24. februára 1920)*. In: documentArchiv.de
<http://www.documentarchiv.de/wr/1920/nsdap-programm.htm>

TOMÁŠ, K.: *Druhá Světová válka*. 2011. <https://www.druhasvetova.com/?p=SS/SA-a-SS/SA-a-pocatky-SS>

ÚSTAV PRO VÝZKUM TOTALITNÍCH REŽIMU.: *Tři osudové březnové dny: 14-16 březen 1939*. www.ustrcr.cz/uvod/doba-nesvobody-1938-1945/tri-osudove-breznove-dny-14-16-brezen-1939

Ostatné zdroje

odst. 1 § 3 zákona k obrodě veřejné správy ze dne 7. apríla 1933 (RGBl. I S. 175).

TAUCHEN, J. 2008, *Princíp jednoty strany a státu jako jeden z principů fungování státního aparátu nacistického Německa* In: *Právo: časopis pro právní teorii a praxi*, Praha: Ústav práva a právní vědy, č. 4, s. 38

Ústava Nemeckej ríše z 11. augusta 1919, Weimarská ústava

Zákon o změně trestního zákoníku z 18. mája 1935 (RGBl. I s.839)

odst. 1 § 3 zákona k obrodě veřejné správy ze dne 7. apríla 1933 (RGBl. I S. 175).